

regarding the reversal. The first instance court which decided to obey reversal is not subject to the reasons in the reversal when it makes a new final decision. On the other hand, If the motion of appeal on law was filed only on the accused's favor, then the punishment given in the new decision cannot be more severe than the previous judgment. Reversals in favor of the accused may be applicable to the other accused who have not put forward a motion for appeal on law.

Keywords: Appeal, reversal, prohibition of reformatio in peius, insisting, compliance, ratification.

GİRİŞ

Pozitif ceza hukukumuzda temyiz yasa yolu, önemli bir yer işgal etmektedir. Yargıtay'ın temyiz incelemesi sonucunda verdiği kararlar, yargılamanın devam edip etmeyeceğini ve devam edecekse yönünü belirlemek noktasında doğrudan etkilidir. İlk derece mahkemelerinden verilen kararların büyük bir kısmına karşı temyiz yoluna başvurulduğu, başvuruların önemli bir kısmının bozma kararıyla sonuçlandığı ve bozmadan sonra verilen kararların bozulma oranının da oldukça yüksek olduğu dikkate alındığında, Yargıtay kararları üzerine yapılacak usuli işlemlerin somutlaştırılmasının özel bir önem arz ettiği ortaya çıkmaktadır. Kaldı ki Yargıtay'ın bozma dışındaki kararları üzerine yapılacak işlemler yönünden de birçok tereddüt ve farklı uygulama ortaya çıkabilmektedir. Bu konudaki pozitif düzenlemeler yanında Yargıtay'ın yüz yılı aşan gelenek ve teamülleri ile bu süre zarfında geliştirdiği özgün terminolojinin de dikkate alınması, doğru çözüme ulaşılması açısından kaçınılmazdır. Tüm bu nedenlerle, bu çalışmada Yargıtay kararları üzerine yapılabilecek olan ve yapılması gereken usuli işlemler, teorik ve pratik yönleriyle ele alınacaktır.

I. GENEL OLARAK

Bilindiği üzere, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere karşı öncelikle istinaf yasa yoluna başvurulması öngörüldüğü halde bölge adliye mahkemelerinin henüz faaliyete geçmemiş olması nedeniyle, kanunun ilgili maddelerinin uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu durumu öngören kanun koyucu, 5320 Sayılı Kanun'un 8. maddesinde "Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilân edilecek göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar Ceza

Muhakemeleri Usulü Kanununun 322 nci maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları hariç olmak üzere, 305 ilâ 326 ncı maddeleri uygulanır.” demek suretiyle CMK’nın temyizle ilişkin maddelerinin yürürlüğünü ertelemiştir. Dolayısıyla, temyiz yasa yolu bakımından mülga 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun ilgili maddeleri uygulanmaya devam edilmektedir². Öte yandan, her iki kanunun konuya ilişkin hükümleri arasında ciddi bir farklılık bulunmayıp açıklamalarımızda her iki olasılık dikkate alınacaktır.

İlk derece ceza mahkemelerinden verilen hükümlerin temyiz incelemesi kural olarak Yargıtay ceza daireleri tarafından yapılmaktadır. Halen 23 adet ceza dairesi faaliyet göstermekte olup daireler arasındaki görev dağılımı Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu’nun 2797 sayılı Yargıtay Kanunu’na dayanarak çıkardığı 19.01.2015 tarih ve 2015/8 sayılı “iş bölümü” kararına göre yapılmaktadır. İlk derece ceza mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı yapılan her türlü başvuru, dosya ile birlikte öncelikle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na gönderilmekte ve Başsavcılıkça düzenlenen tebliğname eşliğinde, ilgili ceza dairesine veya Ceza Genel Kurulu’na gönderilmektedir³. Temyiz mercii, başvuruyu öncelikle usuli boyutuyla incelemekte, usulden reddini gerektiren bir durum yoksa esas incelemesi yapmaktadır⁴. Yargıtay’ın başvurunun usulden incelenemez olduğuna dair kararları, “temyiz reddi”, “temyiz reddine dair ek kararın onanması”, “hükmün incelenmeksizin iadesi” gibi görünümlere bürünebilmektedir. Esasa ilişkin kararlar ise “onama” (temyiz isteminin esastan reddi), “düzelterek onama” (ıslah), “bozma”, “bozma-düşme” (düşme) terimleriyle ifade edilmektedir⁵. Temyiz mercii dosyayı inceleme görevinin başka bir daireye veya Ceza Genel Kurulu’na ait olduğu gerek-

- 2 “... hükümlerin bu nedenlerle, 5320 sayılı Kanununun 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK’un 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, aynı Kanun’un 326/son maddesi uyarınca tekrerrük hükümlerinin uygulanması yönünden sanığın kazanılmış haklarının saklı tutulmasına ...” (15. CD, 2014/23439, 2015/26789)
- 3 “Anılan kanun ve iç yönetmelik hükümleri uyarınca yerel mahkemelerce verilen kararların temyiz yoluyla incelenmesinde, Yargıtay C.Başsavcılığınca, o konudaki hukuki görüşün açıklandığı bir tebliğname düzenlenmesi zorunludur. Özel Dairelerce temyiz incelemesi yapılabilmesi için, temyiz konusu hakkında bir tebliğname düzenlenmiş olması ön şarttır.” (CGK, 01.04.2014, 2013/11-669, 2014-160, İLHAN Abdulkadir/ EREL Kemalettin/ FAZLA Yüksel/ HALİTOĞLU Coşkun/ ÖRER Fatma Betül/ BOZOĞLU Süleyman/ ÇAKIL Dursun/ KURŞUN Ömer Faruk/ KÖSE Mehmet/ KIR Oğuzhan, **Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2005-2015)**, Ankara 2015, s. 1955)
- 4 Bkz. ŞAHİN Cumhur/ GÖKTÜRK Neslihan, **Ceza Muhakemesi Hukuku II**, 4. Bası, Ankara 2015, s. 257 vd.
- 5 Bkz. ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 257 vd.; ÖZBEK Veli Özer/KANBUR M. Nihat/DOĞAN Koray/ BACAĞSIZ Pınar/TEPE İlker, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6. Baskı, Ankara 2014, s. 820 vd.; ÜNVER Yener/ HAKERİ Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Ankara 2014, s. 859 vd.; KUNTER Nurullah/YENİSEY Feridun/NUHOĞLU Ayşe, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 16. Baskı, İstanbul 2008, s. 1460 vd.; YURTCAN Erdener: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 12. Bası, İstanbul 2007, s. 514 vd.

çesiyle “daire görevsizliği” kararı da verebilmektedir.

II. TEMYİZ MERCİİ KARARINDAN SONRA YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINCA YAPILACAK İŞLEMLER

A. İtiraz Yoluna Başvurulması

Görevli Yargıtay Ceza Dairesi tarafından temyiz mercii olarak karara bağlanan dosyalar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilir. Bu saiede, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nda görevli Cumhuriyet Savcıları dosya hakkında verilen kararları öğrenme ve daha önce yazılan tebliğname ile karşılaştırma ve daire kararı hakkında CMK'nın 308. maddesi⁶ uyarınca itiraz edip etmeyeceğini değerlendirme imkânı bulur⁷. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itiraz yoluna başvurabilmesi bakımından daire kararının türü önemli değildir⁸.

Anılan madde uyarınca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, daire kararına karşı ilamın intikalinden itibaren otuz gün içinde Yargıtay Ceza Genel Kurulu nezdinde itiraz ederek, kararın düzeltilmesini talep edebilecek⁹. Şüphesiz, daire kararlarına karşı itiraz yoluna başvurulması zorunlu değildir. Yasada açıkça belirtilmemekle birlikte, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı, daire kararının hukuka aykırı olarak verildiği iddiasına dayanmalıdır¹⁰. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, hukuka aykırılığın da ciddi mahiyette olmasını aramaktadır¹¹. CMK'nın 6352 sayılı Kanun'un 99. maddesi ile değişik 308/2. maddesi uyarınca itiraz edilen dosya, itiraz layihası ile birlikte kararı veren ceza dairesine gönderilir¹². Görevli

6 Kanun koyucu, CMUK'un temyize ilişkin maddelerinin yürürlüğünü 5320 Sayılı Kanun'un 8. maddesi ile uzatırken itiraz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümleri (CMUK m. 322'nin 4, 5 ve 6. fıkraları) hariç tutarak CMK'nın 308. maddesinin uygulanmasının yolunu açmıştır.

7 Yargıtay İç Yönetmeliğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı yardımcılarının görevlerini düzenleyen 37/2. maddesi şu şekildedir: “Dairelerden çıkan ilâmları uygulama, içtihat ve tebliğnamelere uygunluk açılarından inceleyerek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşüne göre karar düzeltme veya itiraz yollarına gitmek,”

8 Öğretide, Şahin/Göktürk, bozma kararlarına karşı itiraz yoluna başvurulabilmesinin, bu kanun yolunun “olağanüstü” niteliği ile bağdaşmadığını bu nedenle sadece onama kararlarına karşı itiraz yoluna başvurulabilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu konuda bkz. ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 279; Bu durumun sakıncası hakkında bkz. ÖZTÜRK Bahri/ERDEM Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Ankara 2007, s. 918.

9 “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca anılan kararın, yalnızca “sanığın tutukluluk halinin devamına” ilişkin bölümüne itiraz edilmektedir. Oysa yukarıda açıklanan nedenlerle kararın bu kısmı, 5271 sayılı CYY'nın 308. maddesi uyarınca olağanüstü itiraz yasa yoluna konu olabilecek bir hüküm niteliğinde değildir.” (CGK, 29.03.2011, 2011/3-49, 2011/28)

10 ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 275; ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 918.

11 “Görüldüğü üzere, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca itiraz kanun yoluna başvurulabilmesi için hukuka aykırılık halinin ciddi boyutlara ulaşması gerektiği, sonuca etkili olmayan kanuna aykırılıkların bu yöntemle denetlenmesinin, itirazın amaç ve kapsamıyla bağdaşmayacağı söylenebilecektir.” (CGK, 03.12.2013, 2012/12-1521, 2013/576, İLHAN/EREL/FAZLA/ HALİTOĞLU/ ÖRER/ BOZOĞLU/ ÇAKIL/ KURŞUN/ KÖSE/ KIR, s. 1963)

12 Maddenin önceki halinde itiraz üzerine dosyanın kararı veren daireye gönderilmesine ve dairenin kararını düzeltbilmesine ilişkin ibare yer almadığından 6352 sayılı yasanın yürürlüğe

daire itiraz üzerine itirazı haklı bulursa kararını düzeltecek, aksi takdirde CMK'nın 308/3. maddesi uyarınca karar bağlanmak üzere dosyayı, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na gönderecektir. Ceza Genel Kurulu, itiraz nedenleriyle bağlı olmayıp itirazı resen tespit ettiği başka nedenlerle de kabul edebilecektir¹³. Kanaatimizce bu durum, itirazı öncelikle inceleyen özel daire için de geçerlidir¹⁴.

Uygulamada, ceza dairesinin kararı üzerine itiraz edilip edilmeyeceğine dair inceleme, dosyaya ilişkin olarak daha önce tebliğname düzenleyen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılmaktadır. Buna karşın, Yargıtay İç Yönetmeliği'nde de açıkça ifade edildiği üzere, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı "bütünlük ilkesi"ne göre çalışmakta olduğundan, itiraz yoluna başka bir Yargıtay Cumhuriyet Savcısı tarafından başvurulmasına, yasal bir engel bulunmamaktadır. Daire kararının tebliğnamede önerilenden farklı bir mahiyette verilmiş olması, itiraz yoluna başvurma ihtimalini artırmakla birlikte, bu husus itirazı zorunlu kılmamaktadır. Keza, daire kararının tebliğnameye uygun olarak çıkması da tek başına, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itiraz yoluna başvurmayacağı anlamına gelmemektedir. Kısacası, tebliğnamede ne önerilmiş olursa olsun Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, daire kararının hukuka aykırı verildiği kanaatine varırsa itiraz yoluna başvurabilecektir¹⁵. Buna karşın uygulamada itiraza bazı sınırlamalar getirilmiştir¹⁶. Ceza Genel Kurulu,

girmesinden önce bütün itirazlar Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından incelenip karara bağlanmaktaydı.

- 13 "Ceza Genel Kurulu'nun, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca öne sürülen itiraz nedenleri ile bağlı olmaksızın inceleme yapıp, tespit ettiği tüm yasaya aykırılıkları bozma nedeni yapabileceği, Ceza Genel Kurulunun 22.02.1988 gün ve 18 sayılı ilke kararı ile açıkça kabul edilmiş ve uygulama bu ilke doğrultusunda yapılagelmiştir. Nitekim 11.04.2006 gün ve 55-115 sayılı karar da aynı konu ile ilgilidir. Şu halde, itirazın (1) no.lu bozma nedenine hasredilmiş olması, Özel Daire kararında yer alan diğer bozma nedenlerinin de Genel Kurulca incelenmesine engel oluşturmamaktadır." (CGK, 24.03.2009, 2008-6/212, 2009/67); Öğretide Şahin/Göktürk, Ceza Genel Kurulu'nun itiraz gerekçeleriyle bağlı olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu konuda bkz. ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 275; KUNTER/YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1516.
- 14 "Yargıtay C.Başsavcılığınca gösterilen itiraz nedeniyle bağlı olunup olunmadığı hususunda herhangi bir yasal düzenlemenin bulunmaması, istikrarlı olarak sürdürülen uygulamaya göre Ceza Genel Kurulunun itiraz nedenleriyle bağlı olmadığını kabul edilmesi ve itiraz üzerine Özel Dairece verilen kararlara karşı da doğrudan Ceza Genel Kuruluna itirazda bulunulmasının mümkün olması karşısında, Özel Dairelerin de itiraza gelinen sanık ve suç ile ilgili olarak Yargıtay C.Başsavcılığı tarafından gösterilen itiraz nedenleriyle bağlı olmadan inceleme yapabileceklerinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır." (CGK, 22.10.2013, 2012/1298, 2013/418, İLHAN/EREL/ FAZLA/HALİTOĞLU/ ÖRER/ BOZOĞLU/ ÇAKIL/ KURŞUN/ KÖSE/ KIR, s. 1966)
- 15 YURTCAN, s. 528.
- 16 "... Bununla birlikte, Yargıtay C.Başsavcılığı itirazının kapsamı günümüze kadar çeşitli Ceza Genel Kurulu kararlarına konu olmuş bu bağlamda; "eleştiriye ilişkin düşüncelerin reddine dair daire kararlarının itiraz olunabilecek nitelikte kararlardan olmadıkları" (CGK'nun 16.11.1964 gün ve 470-464), "kabule göre yapılan bozmalara karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yoluna başvuramayacağı" (CGK'nun 17.03.1998 gün ve 18-91), "Yargıtay C.Başsavcılığı itirazının olağanüstü bir yasa yolu olması nedeniyle sonuca etkili olmayacak

dairelerin dosyaya başka bir ceza dairesi tarafından bakılması gerektiği düşüncesiyle verdikleri görevsizlik kararlarına karşı itiraz yoluna başvurulamayacağını kabul etmiştir¹⁷.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın sanık lehine itirazı, süre bakımından kısıtlanmamıştır. Buna karşın, temyiz incelemesinden geçen dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nda uzun bir süre bekletilmesi düşünülemez. Nitekim Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı, istisnai bir kanun yoludur¹⁸. Sanık aleyhine başvurunun azami süresi dikkate alınarak, itiraz yoluna başvurulup başvurulmayacağı yönünden, otuz gün içinde ilamın incelenmesi işleminin bitirilmesi uygun olacaktır.

İtiraz talebinin görevli dairece kabul edilip kararın düzeltilmesi durumunda¹⁹, dosya yeniden Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönde-

türden hukuka aykırılıkların bu yasa yoluna konu olamayacağı" (CGK'nun 30.11.2010 gün ve 233-241) "Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen sanığın tutukluluk halinin devamına ilişkin kararlara karşı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının olağanüstü itiraz yasa yoluna başvurma yetkisinin bulunmadığı" (CGK'nun 29.03.2011 gün ve 49-28), "görev konusunun Yargıtayca inceleme konusu dahi yapılamayacağı bir durumda, Yargıtay C.Başsavcılığının kesin nitelikteki merci tayini kararını hükümsüz kılacak bir sonuç doğmasına neden olacak şekilde itiraz yasa yoluna başvurma olanağının bulunmadığı", (CGK'nun 27.12.2011 gün ve 158-296) kabul edilmek suretiyle Yargıtay C.Başsavcısının itiraz yetkisinin belirli yönlerden sınırlandırılması gerektiğine karar verilmiştir.

... Bu açıklamalar ışığında ön sorun değerlendirildiğinde; Yargıtay C.Başsavcısının Ceza Dairelerinin kararlarına karşı itirazı, olağanüstü bir yasa yolu olup, hangi hallerde bu yola başvurulacağı yasada açıklanmamakla beraber gerek yerleşmiş yargısal kararlarda, gerekse öğretilen ancak sınırlı hallerde bu yola başvurulabileceği kabul edilmiştir. Bu nedenle Özel Dairelerce öğretici ve yol gösterici nitelikte yapılan "kabule göre" bozmalara Yargıtay C.Başsavcısının itiraz yetkisinin bulunmadığı kabul edilmelidir." (CGK, 07.02.2012, 2011-2/297, 2012/22); "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazı üzerine Özel Dairece hükme esas alınan Adli Tıp Kurumu 6. İhtisas Kurulu raporunun, kurulun kanuna uygun olarak teşekkül etmemesi nedeniyle hükme esas alınmayacağına karar verilerek yerel mahkeme kararının bozulmasına karar verildiği nazara alındığında, anılan raporun kapsamına yönelik olan ve mağdurenin ruh sağlığının bozulmasının kalıcı nitelikte olup olmadığının belirtilmesi hususundaki itiraz nedeninin, bu aşamada değerlendirilmesinde hukuki bir yarar bulunmadığının kabulü gerekmektedir. Bu itibarla, bu aşamada değerlendirilmesi gerekli bir itiraz ve bu bağlamda uyumsuzluk bulunmadığından itirazın incelenmeksizin iadesine," (CGK, 20.05.2014, 2013/5-411, 2014/274, İLHAN/ EREL/ FAZLA/ HALİTOĞLU/ ÖRER/ BOZOĞLU/ ÇAKIL/ KURŞUN/ KÖSE/ KIR, s. 1955)

17 CGK, 20.02.2007, 2007/38, 2007/44.

18 "Bu nedenle Yargıtay C.Başsavcılığınca ileri sürülen neden dosya içeriği itibarıyla yerinde ise de, Yargıtay C.Başsavcılığı itirazı olağanüstü bir yasa yolu olduğundan, sonuca etkili olmayacak bu tür hukuka aykırılıklar, bu yasa yoluna konu olamayacağı gibi söz konusu itirazın kabul edilerek, ret nedeninin değiştirilmesinde, her iki nedenle de sonuçta 1412 sayılı CYUY'nun 317. maddesi uyarınca temyiz isteminin reddine karar verilmesi gerektiğinden, hukuki yarar da bulunmamaktadır. Bu itibarla Yargıtay C.Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir." (CGK, 30.11.2010, 2010-2/233, 2010/241)

19 "CMK'nın 308. maddesi uyarınca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan yapılan itiraz üzerine Dosya incelenerek gereği düşünüldü. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itiraz dilekçesinde ileri sürülen düşünce yerinde görüldüğünden KABULÜNE, Dairemizin 23/02/2015 tarih ve 2013/8585 Esas 2015/21262 sayılı kararının KALDIRILMASINA, ... sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün 5320 sayılı Kanunun 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'un 321.maddesi uyarınca BOZULMASINA,"

rilecektir. Bu şekilde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı gerek itirazının sonucunu görecek ve buna göre kayıtlarını güncelleyecek, gerekse bu yeni kararın itiraz gerekçesi ile uyumlu olup olmadığını değerlendirebilecektir. Başsavcılık, itiraz üzerine düzeltilerek verilen yeni kararın hukuka uygun olduğu kanaatine varırsa kayıtlarını kapatarak dosyayı mahalline gönderecektir. Kanaatimizce, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itiraz üzerine verilen daire kararına karşı yeni bir gerekçeyle itiraz etmesine bir engel yoktur²⁰. Keza daire kararına karşı yapılan bir itiraz reddedildikten sonra değişik bir gerekçeyle yeni bir itiraz yapılmasına da yasal bir engel yoktur. Ancak kanaatimizce, sanık aleyhine yapılacak itirazlar yönünden, uyulması gereken otuz günlük süre, dairenin ilk kararının geliş tarihine göre hesaplanmalıdır. Öte yandan sanık aleyhine itirazı gerektiren neden ikinci karar ile ortaya çıkmışsa itiraz üzerine verilen bu kararın geliş tarihinin esas alınması kaçınılmazdır. Şüphesiz, Başsavcılığın aynı dosya ile ilgili olarak ikinci bir itirazda bulunması, oldukça düşük bir ihtimaldir. İtirazın daire tarafından reddedilip Ceza Genel Kurulu tarafından kabul edilmesi durumunda, dosya temyiz incelemesi yapılmak üzere tekrar daireye gönderilmişse dairenin vereceği yeni karar bakımından da aynı itiraz olasılıkları gündeme gelebilecektir. İtiraz üzerine Ceza Genel Kurulu, özel daire kararını kaldırmış veya dosyanın esasına hükmetmişse, sözelimi dairenin bozma kararını kaldırıp ilk derece mahkemesinin kararını onanmışsa yahut zamanaşımı nedeniyle düşme kararı vermişse artık Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itiraz hakkı kalmayacaktır. Zira Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Ceza Genel Kurulu'nun itiraz üzerine verdiği kararlarına karşı itiraz hakkı bulunmamaktadır.

B. Maddi Hataların Düzeltilmesinin Talep Edilmesi

5320 Sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasına 5560 Sayılı Kanun ile eklenen son cümle uyarınca, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Yargıtay

(15. CD, 13.04.2015, 2015/4946, 2015/23536)

- 20 "Sanığın eyleminin güveni kötüye kullanma suçunu oluşturduğundan bahisle Yargıtay 15. Ceza Dairesince verilen bozma kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca, öncelikle eylemin yağma suçunu oluşturabileceği, dolayısıyla görevsizlik kararı verilmesi gerektiğinden bahisle hükmün bozulması gerektiği, bunun kabul edilmemesi halinde ise eylem hırsızlık suçunu oluşturduğundan, bozma kararının kaldırılarak, yerel mahkeme hükmünün onanması gerektiği görüşüyle yapılan itiraz başvurusunu tüm yönleriyle değerlendiren Özel Dairece, Yargıtay C. Başsavcılığı'nın hırsızlık suçunun oluştuğuna dair itirazının kabulü ile bozma kararının kaldırılmasına ve yerel mahkeme hükmünün onanmasına karar verilmiştir. Bu karara karşı Yargıtay C. Başsavcılığı'nca ikinci olarak yapılan itirazda, ilk itirazda yer almayan yeni bir itiraz nedeni ileri sürülmeyip, ilk itirazda da belirtilmiş olan, eylemin yağma suçunu oluşturabileceği, dolayısıyla görevsizlik kararı verilmesi gerektiğinden bahisle yerel mahkeme hükmünün bozulması gerektiği görüşüne yer verildiğinden, Ceza Genel Kurulu'nca değerlendirilmesi gereken yeni bir itiraz söz konusu değildir. Bu itibarla, Ceza Genel Kurulu'nca incelenmesi gereken bir itiraz bulunmadığından, dosyanın incelenmeksizin mahalline gönderilmesine karar verilmelidir." (CGK, 17.09.2013, 2012/15-1310, 2013/369, İLHAN/EREL/ FAZLA/ HALİTOĞLU/ ÖRER/ BOZOĞLU/ ÇAKIL/ KURŞUN/ KÖSE/ KIR, s. 1966)

ceza dairelerinin ve Ceza Genel Kurulu'nun kararlarındaki yazıma ilişkin maddi hataların düzeltilmesi için kararı veren merciye başvurabilecektir. Dolayısıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, itirazdan ayrı olarak, düzenlenen bu hukuki çareye başvurmak için de dosyanın mahalline iadesini geciktirebilir. Kanunda, bu talep için herhangi bir süre sınırlaması öngörülmemiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, Ceza Genel Kurul kararlarına karşı itiraz hakkı tanınmadığı için bu yol, özellikle direnme kararlarının temyizi üzerine verilen Ceza Genel Kurulu kararları bakımından önem arz etmektedir²¹. Ceza dairelerinin kararlarına karşı yapılan itirazların öncelikle ilgili daire tarafından incelenmesini getiren yasal değişiklikten sonra, bu hukuki çarenin daire kararları bakımından fazlaca bir önemi kalmamıştır. Kanaatimizce, daire kararlarında yapılması istenilen düzeltmenin maddi hata niteliğinde olup olmadığı tereddütlü ise itiraz yolunun kullanılması, daha isabetli olacaktır. Bu sayede, başvuru ile daire arasında talebin niteliğine ilişkin olarak çıkabilecek muhtemel fikir farklılıkları nedeniyle daha fazla zaman kaybedilmesi önlenmiş olacak ve sanık aleyhine itiraz süresinin geçirilmesi nedeniyle kazanılmış hak oluşması engellenecektir²².

21 "Açıklanan nedenlerle; 1-Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 18.05.2012 gün ve 17121 sayılı 5320 sayılı Yasanın 8. maddesi uyarınca yapmış olduğu düzeltme isteminin KABULÜNE, 2-Ceza Genel Kurulunun 15.11.2011 gün ve 123-229 sayılı kararının son paragrafında yer alan "Ancak re'sen temyize tabi olan direnme hükmünün sadece sanıklar müdafileri tarafından temyiz edilmesi ve aleyhe temyiz bulunmaması nedeniyle haksız tahrik hükümlerinin uygulanması isabetsizliğinden bozulması olanaklı olmayıp, bu hususun eleştirisi konusu yapılmasına" ibaresi ile kararın "sonuç" kısmının 1 no.lu bendinde yer alan "Trabzon 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 15.07.2010 gün ve 57-154 sayılı, sanıklar S. E. ve A. G. hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına yönelik direnme hükmü isabetsiz ise de, aleyhe temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılamayacak bu hususun eleştirisi konusu yapılmasına" şeklindeki bölümün 5320 sayılı Yasanın 8. maddesi uyarınca çıkartılıp yerlerine "Trabzon 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 15.07.2010 gün ve 57-154 sayılı, sanıklar S. E. ve A. G. hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına yönelik direnme hükmünün isabetsiz olduğuna" ifadesinin eklenmesi suretiyle DÜZELTİLMESİNE," (CGK, 03.07.2012, 2012/1-851, 2012/266)

22 "Esasen olağan bir dikkat ve özenin gösterilmesi halinde gerçekleşmeyecek olan isim, yaş ve hesap hataları, yargı kararlarında "maddi yanlış" veya "yazım hatası" diye isimlendirilen beşeri hatalardır. Yargılama araçlarının belirli biçimde takdir edilmelerinden kaynaklanan değerlendirme hataları ise hukuki yanlışlardır. Hukuki yanlışlar, ancak başka bir merci tarafından ve yasa yolu başvurusuyla açılan bir tali muhakeme ile giderilebilir. Yargı kararlarındaki maddi yanlışların düzeltilmesi ise herhangi bir yöntem ve zamanla sınırlı değildir. Bu yanlışlar, bizzat bu hatayı yapan merci tarafından, kendiliğinden veya bir yasa yolu başvurusu üzerine verilen bir karardaki uyarı üzerine düzeltililebilir. Somut olayda, hükmü temyiz eden ve hakkındaki hüküm Yargıtay'ca incelenip bozulmasına karar verilen kişi, sanık İbrahim Güncü olmasına karşın, Yargıtay ilâmının başlık kısmı ile içeriğine Murat Coşkun'un adı yazılmıştır. İlâmın içeriğinden, incelenen hükmün mahkûmiyet hükmü olduğu ve incelenen isteme dayalı yapıldığı anlaşılmaktadır. Murat Coşkun hakkındaki hükmün beraate ilişkin bulunması ve temyiz isteğinin de olmaması karşısında, incelenen ve bozulan hükmün, sanık İbrahim Güncü hakkında etkili eylem suçundan kurulan mahkûmiyet hükmü olduğu, ancak isimlerin karıştırılması nedeniyle ilâmda sanığın adının yanlış yazıldığı, bu yanlışın bir değerlendirmeden kaynaklanan hukuki yanlış niteliğinde bulunmadığı kuşku duyulma-

C. Dosyanın Mahalline Gönderilmesi

Temyiz incelemesinden geçen ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında itiraz veya maddi hatanın düzeltilmesi yoluna başvurulmayan dosyaların, temyiz incelemesinden geçen hükmü veren mahkemeye gönderilmesi asıdır. Gerek CMUK'un halen uygulanan 322. maddesinde²³ gerekse CMK'nın 304. maddesinde²⁴ dosyanın bozma kararı ile birlikte yeniden incelenmek ve hüküm verilmek üzere eşdeğer görevli başka bir mahkemeye gönderilmesine karar verilebileceğine dair düzenlemeler yer almakla birlikte, bilindiği kadarıyla, bu güne kadar bu yönde bir uygulama yapılmamıştır²⁵. Bu vesile ile CMK'nın 304/4. maddesinin açık ifadesi karşısında, bu istisnanın ilk derece mahkemesi tarafından verilir de doğrudan temyize tabi olan kararlara ilişkin dosyaların, bozma üzerine başka bir mahkemeye gönderilme imkânının bulunmadığı ifade edilmelidir²⁶. Dahası, hükmün görevsizlik veya yetkisizlik nedeniyle bozulması halinde dahi uygulama, öncelikle dosyanın temyiz incelemesinden geçen kararı veren mahkemeye gönderilmesi şeklindedir. Zira hükmü bozulan mahkeme, bozma kararının içeriğine göre kayıtlarını güncelleyip kapattıktan sonra dosyayı Yargıtay kararında belirtilen mahkemeye gönderecektir. Uygulamada, bu tür bir bozma kararı üzerine de duruşma açılıp bozma gerekçesi doğrultusunda yetkisizlik veya görevsizlik kararı verilmektedir. Tüm bu hususlar dikkate alınarak, Yargıtay kararlarında genel bir ifade

yacak derecede açık bir olgudur. Esasen Özel Daire de, yanlışlığın yazımdan kaynaklandığını kabul etmektedir. Bu itibarla, itirazın kabulüne, yazım hatasının Yargıtay 4.Ceza Dairesince giderilmesi bakımından dosyanın Yargıtay 4.Ceza Dairesine gönderilmesine karar verilmelidir. " (CGK, 07.11.2006, 2006-4/227, 2006/228)

- 23 **Madde 322** ... Sair hâllerde Temyiz Mahkemesi işi yeniden tetkik ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan mahkemeye veya o derecede diğer civar bir mahkemeye gönderir.

Cezayı müstelzim suç daha dun derecedeki bir mahkemenin vazifesi dahilinde ise Temyiz Mahkemesi işi o mahkemeye gönderebilir.

- 24 **Madde 304** – (1) Yargıtayca 302 nci maddenin birinci fıkrası veya 303 üncü madde uyarınca verilen kararlara ilişkin dosya, hükmü veren bölge adliye mahkemesine gönderilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na verilir. Bölge adliye mahkemesi, dosyayı Yargıtay'dan geldiği tarihten itibaren yedi gün içinde gereğinin yapılması için ilgili ilk derece mahkemesine gönderilmek üzere bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına verir.

(2) Yargıtay, dosyayı 303 üncü maddede belirtilenlerin dışında kalan hâllerde yeniden incelenmek ve hüküm verilmek üzere hükmü bozulan bölge adliye mahkemesine veya diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderir.

(3) Hüküm, mahkemenin hukuka aykırı olarak kendisini görevli veya yetkili görmesinden dolayı bozulmuşsa, Yargıtay aynı zamanda dosyayı görevli veya yetkili mahkemeye gönderir.

(4) İlk derece mahkemesi tarafından doğrudan temyiz yolu açık bulunan hükümlerle ilgili olarak verilen karara ilişkin dosya, hükmü veren ilk derece mahkemesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.

- 25 Bkz. ÇINAR Ali Rıza, **Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu**, Ankara 2006, s. 161.

- 26 Bkz. ÜNVER/ HAKERİ, s. 865.

olarak “dosyanın mahalline gönderilmesi”²⁷ veya benzer bir ibare²⁸ kullanılmaktadır. Onanan veya düzeltilerek onanan dosyaların ise başka bir mahkemeye gönderilmesi düşünülemez. Bu itibarla, dosyaların başka bir bölge adliye mahkemesine gönderilmesine imkân tanımadığı gerekçesiyle CMK’nun 304/1 inci maddesinde yer alan düzenlemeye yöneltilen eleştiriyeye²⁹ katılmadığımızı ifade etmeliyiz.

Üst başlıklardaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’nın hakkında itiraz veya maddi hatanın düzeltilmesi yoluna başvurduğu dosyayı, bu aşamada mahalline göndermesi söz konusu değildir. Diğer bir deyişle, dosyanın mahalline gönderilmesi, itiraz veya maddi hatanın giderilmesi prosedürü sonuçlanana kadar fiilen ertelenmiş olur. Fakat bu tür dosyalar da sonuçta mutlaka mahalline gönderilecektir. CMK m. 304/1-2-3’te yer alan düzenlemeler, sadece onanan veya düzeltilen hükümlere ilişkin dosyaların mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verileceği, diğer dosyaların doğrudan temyiz mercii tarafından mahalline gönderileceği şeklinde yorumlanamaz. Nitekim m. 304/4’te, ilk derece mahkemesi tarafından verilip de doğrudan temyize tabi olan hükümlere ilişkin dosyaların da ilgili ilk derece mahkemesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verileceği ifade edilmiştir. Kısacası, temyiz incelemesi için alt dereceli mahkemelerden Yargıtay’a gönderilen dosyalar temyiz incelemesinin sonuçlanmasından sonra mutlaka ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtasıyla temyize konu hükmü veren mahkemeye gönderilecektir³⁰.

Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinden sonra mümkün olacağı üzere, temyize konu karar bölge adliye mahkemesinin istinaf yolu incelemesi üzerine verdiği bir karar ise Yargıtay’dan onama ve düzeltme (ıslah) kararları ile dönen dosyalar, yedi gün içinde, bölge adliye mahkemesi tarafından ilgili ilk derece mahkemesine gönderilmek üzere,

27 “Açıklanan nedenlerle; 1- Mersin 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 17.09.2007 gün ve 767-697 sayılı direnme hükmünün BOZULMASINA, 2- Dosyanın mahalline gönderilmek üzere Yargıtay C.Başsavcılığına TEVDİİNE, ...” (CGK, 14.04.2009, 2008/6-284, 2009/100)

28 “Açıklanan nedenlerle; 1- Sanık müdafinin temyiz isteminin kabulü ile İzmir 26. Asliye Ceza Mahkemesinin 17.07.2008 gün ve 262-473 sayılı hükmünün sair yönleri incelenmeksizin BOZULMASINA, 2- Dosyanın Mahkemesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE” (CGK, 10.03.2009, 2009/11-41, 2009/52)

29 ÜNVER/ HAKERİ, s. 863.

30 “Açıklanan nedenlerle,

1-Yargıtay C.Başsavcılığı itirazının değişik gerekçe ile KABULÜNE,

2-Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 16.10.2008 gün ve 15927-16004 sayılı bozma kararının KALDIRILMASINA,

3- Kağızman Asliye Ceza Mahkemesinin 17.03.2006 gün ve 38-133 sayılı hükmünün, “sair yönleri incelenmeksizin”, belirtilen nedenle BOZULMASINA,

4- Dosyanın, Kağızman Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmek üzere, Yargıtay C.Başsavcılığına TEVDİİNE, 17.02.2009 günü yapılan müzakerede oybirliği ile karar verildi.” (CGK, 17.02.2009, 2008/2-251, 2009/30)

yanındaki bölge adliye mahkemesi başvuru sürecine verilme zorundadır. Kanaatimizce, kendilerine yönelik temyiz talepleri reddedilen dosyalar hakkında da aynı işlemler yapılmalıdır. Bozma kararına konu dosyalar ise yeniden karara bağlanmak üzere bölge adliye mahkemesinde kalacaktır.

Öte yandan, ilk hükmü veren mahkemenin hükümden sonra temyiz incelemesi sırasında yasal değişikliklerle veya HSYK kararıyla kapatılması durumları ile de sıklıkla karşılaşmaktadır. Bu durumda, dosya değişikliği sonrası dosyaya bakmakla görevli hale gelen mahkemeye gönderilmektedir³¹. Kimi durumlarda yeni mahkemenin adı Yargıtay kararlarında açıkça belirtilmekte kimi durumlarda ise “mahalline” gibi genel bir ifade kullanılmak suretiyle, bu husus yerel uygulayıcıların takdirine bırakılmaktadır. Uygulamada, temyiz incelemesinden geçen dosyalar Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hükmü veren mahkeme nezdindeki Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmekte ve bu başvuru tarafından dosya, kapatılan mahkemenin dosyalarını devralan veya kapatma nedeniyle yetkili ve görevli hale gelen mahkemeye intikal ettirilmiştir.

Temyiz mercii dosyanın tebliğ eksikliği gibi bir nedenle incelenmesizin iadesine karar vermişse Başsavcılık dosyayı doğrudan mahalline gönderir. Bu tür kararlara karşı bu aşamada bir kanun yoluna başvurusu düşünülemez. Buna karşın dosya temyiz incelemesinden geçtikten sonra Başsavcılık bu tür uygulamaları da gerekçe göstererek itiraz yoluna başvurabilecektir. Sözgelimi dairenin isteği üzerine yapılan gerekçeli karar tebliği üzerine yeni bir temyiz vaki olmuşsa Başsavcılık bu temyiz talebinin reddine dair ek tebliğname düzenleyebilecek ve daire kararına karşı gerektiğinde itiraz yoluna başvurabilecektir. Çünkü bu aşamada henüz temyiz incelemesi neticelenmemiştir³².

Herhangi bir sebeple mahalline iade edilen dosya tekrar geldiğinde Yargıtay’da yeniden esas numarası almaktadır. Yazışmalarda bu husus dikkate alınmalıdır.

D. Dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca Temyiz Merciiine Geri Gönderilmesi

Dosyanın istisnaen de olsa usuli bir eksikliğin giderilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiş olması mümkündür. Bunun en sık rastlanan örneği, dosya hakkında düzenlenen tebliğnamede görüş ek-

31 “... kamu davalarının ölüm ve zamanasımı nedeniyle ayrı ayrı DÜŞÜRÜLMESİNE, HSYK’nın 07/11/2012 gün ve 606 sayılı Kararı uyarınca dosyanın İstanbul Anadolu 6. Ağır Ceza Mahkemesi’ne gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na TEVDİİNE,” (5. CD, 03.12.2013, 2012/12511, 2013/11718)

32 KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1453,1454.

sikliği bulunması nedeniyle ek tebliğname düzenlenmesinin talep edilmesidir³³. Keza tebliğnamedeki imza eksikliği gibi nedenlerle de dosya başsavcılığa gönderilmiş olabilir. Bu tür durumlarda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı eksiklikleri tamamlayarak dosyayı temyiz merciine iade eder. Dosyanın, başka bir dairenin görevine girdiği gerekçesiyle verilen görevsizlik kararı ile birlikte, görevli daireye gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi uygulamasından³⁴ ise son yıllarda vazgeçilmiştir. Bunun yerine dosyanın görevsizlik kararı veren dairece, doğrudan görevli olduğu düşünülen daireye gönderilmesi yoluna gidilmektedir.

Hüküm mahkemesince giderilmesi gereken bir eksiklik söz konusu ise Başsavcılık dosyayı mahalline gönderecektir³⁵. Yerel mahkeme veya savcılık yerine geçerek eksikliği gidermesi mümkün değildir.

III. TEMYİZ MERCIİ KARARINDAN SONRA İLK DERECE MAHKEMESİ TARAFINDAN YAPILACAK İŞLEMLER

A. Onama Kararı Üzerine Yapılacak İşlemler

Onama kararının verilmesiyle hüküm kesinleşmiş olur. Onama kararıyla birlikte dosya kendisine gönderilen ilk hükmü veren mahkeme, ilk olarak kayıtlarını güncelleyerek³⁶ hükümlerle ilgili kesinleştirme işlemini yapar³⁷. Eğer onanan hüküm mahkûmiyete ilişkin değilse mahkemenin yapaca-

33 "Hükmü temyiz etme hak ve yetkisi bulunan "katılma isteği karara bağlanmamış olan" şikâyetçi Hazine vekilinin temyiz davasının açılması için gerekli olan süre ve istek koşuluna uygun olarak yerel mahkeme hükmünü tüm sanıklar yönünden ve aleyhe olacak şekilde temyiz ettiğinin anlaşılması karşısında, Özel Dairece temyiz incelemesinin tüm sanıklar yönünden yapılması gerekirken haklarında mahkûmiyet hükmü kurulan sanıklarla sınırlı yapılmasında isabet bulunmamaktadır.

Bu itibarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının kabulüne, Özel Daire kararının kaldırılmasına, şikâyetçi Hazine vekilinin temyiz dilekçesi ve kapsamı nazara alınmak suretiyle, Yargıtay Başsavcılığınca ek tebliğname düzenlenmesinin ardından yeni bir temyiz incelemesi yapılarak karar verilmesi için dosyanın Özel Daireye gönderilmesine karar verilmelidir." (CGK, 06.12.2011, 2011-4/271, 2011/254)

34 Bkz. ÇINAR, s. 125.

35 "Hükümleri yasal süresinde verdiği süre tutum dilekçesi ile temyiz eden sanık müdafisine gerekçeli kararın tebliğ edilmediği anlaşıldığından, bu kararın tebliği ile tebellüğ belgesinin ve verildiği takdirde ek temyiz layihasının eklenmesinden sonra iade edilmek üzere esası incelenmeyen dosyanın mahalline gönderilmesi için Yargıtay C.Başsavcılığına TEVDİİNE," (5. CD, 01.04.2015, 2013/8661, 2015/9103)

36 Cumhuriyet Başsavcılıkları ile Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Yazı İşlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 58. maddesi uyarınca mahkemenin esas kaydına dosyanın istinaf veya temyize gönderilme tarihi ile geldiği tarih ve neticesi, ilâmın Cumhuriyet başsavcılığına tevdi tarihi, ceza fişinin mahallî adli sicil birimine gönderilme tarihi, harç tahsil müzekkeresinin tevdi tarihi, ilâmat numarası yazılmalıdır. Yönetmeliğin 69. maddesi uyarınca mahkemenin temyiz kaydı üzerinde de gerekli güncellemeler yapılmalıdır.

37 Cumhuriyet Başsavcılıkları ile Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Yazı İşlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 6/1 maddesinde kararların kesinleştirilerek hâkim onayına sunulması yazı işleri müdürünün görevleri arasında sayılmıştır.

ğı işlemler yargılama hukuku açısından fazlaca bir özellik göstermez. Özellikle beraat, davanın reddi ve düşme kararları onanmışsa yapacak fazlaca bir şey yoktur. Buna karşın onama kararları ile kovuşturma sona ermiş olduğundan 5320 Sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca, bu hususta soruşturmadan görev alan kolluk birimine bildirimde bulunulmalıdır.

Esas mahkemesinin temyizden reddine dair verdiği ek karar onanmışsa veya Yargıtay'ca temyiz talebinin usulden reddine karar verilmişse verilen hüküm onanmış gibi işlem yapılmalıdır. Sözelimi, temyiz talebinin süreden reddi nedeniyle mahkûmiyet kararı kesinleşmişse, mahkemece Yargıtay'dan dönen dosya kesinleştirme işlemi yapılarak, infaz edilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına verilmelidir.

Onama veya düzelterek onama kararı üzerine yapılacak işlemler bir farklılık arz etmez. Onanan mahkûmiyet kararları, kesinleşme işlemi yapıldıktan sonra, mahkemece, ceza veya güvenlik tedbirinin infaz işlemlerinin yerine getirilmesi için aynı yer Cumhuriyet Başsavcılığına tevdi edilir³⁸. Düzeltilerek onanan kararın kesinleşme şerhinde Yargıtay ilamıyla düzeltilen kısımlara yer verilmesi, infazda aksaklık ve hatalara yol açılmaması bakımından isabetli olacaktır. Cezanın infazı dışında, onanan hükmün müsadere ve yargılama giderlerinin tahsiline ilişkin kısımlarının yerine getirilmesi bakımından da ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı ve diğer kurumlarla yazışma yapılması gerekebilecektir.

Mevzuatımızda onama kararının taraflara tebliğine dair emredici bir hüküm bulunmamaktadır. Kanaatimizce bu durum önemli bir eksiklik oluşturmaktadır. Öyle ki gerek Anayasa Mahkemesi gerekse AİHM nezdinde tarafların yapacağı başvurular bakımından süre sınırı bulunmakta ve tarafların onama kararını öğrenmeleri bu sürelerin başlaması için esas alınmaktadır. Kanaatimizce hukuki istikrarın sağlanması ve hak kayıplarının en aza indirmesi bakımından temyiz incelemesi sonunda verilen her türlü kararın davanın taraflarına bildirilmesi gerekir.

B. Bozma Kararı Üzerine Yapılacak İşlemler

1. Duruşma Hazırlığı ve Duruşma

Bozma kararı ile temyize konu hüküm ortadan kalkacağı için dava-ya konu uyumsuzluk hakkında yeni bir hüküm kurulması gerekmektedir. Yeni hükmü, bozulan önceki hükmü veren mahkeme veya Yargıtay'ın bozma kararında belirttiği mahkeme verecektir. Bozma kararı üzerine, mahkemenin öncelikle dosyayı esasa kayıt yaparak duruşma açması ge-

³⁸ Bkz. ÇINAR, s. 160; ÜNSAL Cengiz, *Ceza Muhakemesinde İstinafın Gelişimi ve Denetim Muhakemesinin Yapılması*, Ankara 2013 (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s. 373.

reklidir³⁹. Yeniden duruşma açılmaması, başlı başına bir bozma sebebi-
dir. Mahkemenin direnme kararı vermiş olması, bu sonucu değiştirmez.
5320 sayılı Kanunun mülga 8/2. maddesinin verdiği yetkiye dayanarak
yeni ceza kanunlarının yürürlüğe girmesi nedeniyle Yargıtay Cumhuriyet
Başsavcılığınca yapılan hüküm mahkemesine iade işlemlerinin de bozma
kararıyla aynı sonuçları doğurduğu kabul edilmelidir⁴⁰. Bozma kararı
üzerine yapılacak usuli işlemleri belirten CMUK m. 326 ve CMK m. 307
benzer düzenlemeler içermektedir. Her ikisine göre de mahkeme, ilgili-
leri davetiye ile çağırarak bozma kararına karşı diyeceklerini sormalıdır.
İlgililerden kast edilen sanık, sanık müdafii, katılan ve katılan vekilidir.
Bu düzenlemenin aksine davranılması, dosyanın usulden bozulmasına
neden olacaktır⁴¹.

Kanaatimizce, ilk hükümden önce davadan haberdar edilmemesi veya
şikâyet ifade eden bir ifade kullandığı halde davaya katılıp katılmayacağı-
nın sorulmaması nedeniyle katılma hakkını kullanamayan kişi ve kurum-
lar da bozmadan sonra duruşmaya davet edilmelidir. Böylece bozmadan
önceki döneme ilişkin usuli bir eksiklik de giderilmiş olacaktır. Şüphesiz
bu durumdaki kişi ve kurumlar temyiz incelemesinden önce, verilen hü-
kümden haberdar edilmek durumundadır⁴². Ancak bu durum, bozmadan

39 ÖZTÜRK/ERDEM, s. 903.

40 "... direnme kararı içeren 08.02.2005 günlü Yerel Mahkeme kararı temyiz edildikten sonra, henüz temyiz incelemesi yapılmadan özel bir yasa hükmü gereğince mahalline iade edilmiş ve duruşma açılarak yeni bir hüküm kurulmuş olmakla önceki hüküm ortadan kalkmıştır. İadeden sonra verilen ve esasen incelememize konu olan 05.10.2005 tarihli hüküm ise ısrar kararı içermemektedir. Kaldı ki; bu hüküm kurulurken, 5237 sayılı Yasanın yürürlüğe girmiş olması nedeniyle, hangi yasanın daha lehe olduğu konusunda yeni değerlendirmeler yapılmış ve bu yeni uygulama Özel Daire denetiminden geçmemiştir. Özel Dairece incelenmeyen bir hususun doğrudan ve ilk kez Ceza Genel Kurulu tarafından ele alınması olanaksız bulunduğundan, dosyanın incelenmek üzere Özel Daireye gönderilmesi gerekmektedir." (23.01.2007, 2006-9/339, 2007/7)

41 "Diğer yönden; 5320 sayılı Yasanın 8. maddesi uyarınca halen yürürlükte bulunan CMUY'nın 326. maddesi gereğince, bozma lehe olsa dahi bozmadan sonra Yerel Mahkemece sanık, katılan ve varsa müdafii ve vekillerine duruşma gününü bildirir davetiye tebliğ olunmalı, duruşma gününden haberdar edilmeleri sağlanmalıdır. Tebligat yapılmaması veya davetiye tebliğine rağmen sanığın duruşmaya gelmemesi halinde, verilecek ceza bozmaya konu olan cezadan daha hafif ise yargılamaya devam olunarak bir karar verilmelidir. Yerel Mahkemece bu haberdar etme işlemine başvurulmaksızın, C.Savcısının yazılı görüşü alındıktan sonra önceki kararda direnilmiştir. Direnme hükmü bu itibarla da isabetsiz olup, belirtilen iki nedenle bozulmasına karar verilmelidir." (CGK, 19.09.2006, 2006-11/163, 2006/189)

42 "CMK'nın 260/1. maddesi uyarınca katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş olanların kanun yollarına başvurma haklarının bulunduğu, aynı Kanunun 238/2. maddesine göre de duruşma sırasında şikâyeti belirten ifade üzerine, suçtan zarar görenler davaya katılmak isteyip istemediğinin sorulmasının gerektiği, ancak dava konusu eylemler nedeniyle şikâyetçi olduğunu bildiren müşteki İ... Y... 'a davaya katılmak isteyip istemediğinin; müşteki Y... Y... 'a da şikâyetinin ve katılma talebinin sorulmadığı, dosyada adı geçen müştekilerin temyiz hakkını kullanabilmesi için, hükmün tebliğ edildiğine ilişkin bilgi ve belgeye rastlanmadığı anlaşıldığından, hükmün müştekilere tebliğ edildiğini gösteren bilgi ve belgeler var ise dosyasına eklenmesi, aksi halde anılan tebligat noksanlığı giderilerek alınacak tebligat

sonra bu konumdaki kişi veya kurumlara davetiye çıkarılmasına engel olmamalıdır. Aksi takdirde, bozmadan sonra verilen hüküm kendisine tebliğ edilerek bu eksiklik giderilmeye çalışılacak ve hükmü temyiz etmesi durumunda yeni hükmün sırf bu nedenle bozulması gündeme gelebilecektir. Bir örnek vermek gerekirse: Tefecilik suçundan açılan dava, katılma hakkı bulunan hazineye tebliğ edilmemiş ve dava yokluğunda mahkûmiyet hükmü verilerek bitirilmiş olsun. Bu hüküm sanık tarafından temyiz edildiğinde, dosya Yargıtay'ca katılma hakkı bulunduğu halde duruşmadan haberdar edilmeyen ve bu nedenle hükmü temyiz hakkı bulunan hazineye tebliğ edilmesi için mahkemeye geri gönderilecektir. Tebliğe rağmen hazine hükmü temyiz etmez ise davanın esasına girilerek temyiz incelemesi yapılacak, katılmadan dolayı usul bozması yapılmayacaktır. Çünkü bu aşamada aleyhe temyiz yoktur. Buna rağmen hüküm, sanığın temyizi sonucunda herhangi bir nedenle bozulmuş olabilir. İşte bu durumda, katılan sıfatı bulunmasa bile hazine, davetiye çıkarılarak duruşmadan haberdar edilmelidir. Zira hazinenin duruşma bitene kadar her aşamada davaya katılma hakkı vardır ve ilk hükümden haberdar olması, bozma kararından ve bozma sonrası açılan duruşmadan haberdar olduğu anlamına gelmemektedir. Ayrıca şu husus unutulmamalıdır. Ceza yargılamasında zorunlu olmadığı halde bir kişiye duruşma gününün veya hükmün tebliğ edilmesi hiç bir zaman hükmün bozulmasına gerekçe oluşturmaz⁴³. Buna karşın tebligat eksikliğinin dosyanın mahalline iadesine veya hükmün bozulmasına yol açması kuvvetle muhtemeldir.

CMK'nın 249. maddesinde, bir tüzel kişinin faaliyetleri kapsamında işlenen suçlardan dolayı tüzel kişinin organ veya temsilcisinin katılan veya savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmalara kabul edilebileceği, bu durumda sanığın veya katılanın CMK'da düzenlenen haklarını kullanabileceği ifade edilmiştir. Temyiz yoluna başvurunun da bu haklar arasında olduğunda tereddüt yoktur. Keza aynı kanunun 258. maddesinde 256. maddeye göre verilecek müsadere kararına karşı m. 257/2'de belirtilen "eşya veya malvarlığı değeri üzerinde hakkı olan kimseler" tarafından istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Nitekim ma-

parçaları ile bunlara dair belgelerin eklenmesinden ve temyiz vaki olursa bu hususta ek tebliğname düzenlendikten sonra iade edilmek üzere, incelenmeyen dosyanın mahalline gönderilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE ..." (5. CD, 25.11.2014, 2013/9158, 2014/11492)

43 Bu tür durumlarda Yargıtay genellikle gereksiz yere çıkarılan tebligata istinaden yapılan işlemin hükümsüzlüğüne vurgu yapıp temyiz davasını sınırlamak suretiyle inceleme yapmaktadır.; "Sanığın 16/06/2011 günü yokluğunda verilen ve 21/07/2011 tarihinde usulüne uygun olarak tebliğ edilen hükmü 1412 sayılı CMUK'nın 310/1. maddesinde öngörülen bir haftalık yasal süreden sonra 05/10/2011 tarihli dilekçesiyle temyiz ettiği ve daha sonra gereksiz biçimde yeniden yapılan tebligatın yeniden temyiz hakkı vermeyeceği anlaşılacakla temyiz isteminin 5320 sayılı Kanunun 8/1. maddesi de gözetilerek aynı Kanunun 317. maddesi uyarınca REDDİNE," (5. CD, 2013/13411, 2015/1421)

len sorumlu olan kişiler, m. 237 uyarınca katılan sıfatını da alabilecektir. Kısacası, her ne kadar bozma üzerine duruşmaya davet edilecek kişiler sanık, sanık müdafii, katılan ve katılan vekili olarak sayılmışsa da bozma kararının bunların dışında bir süjenin temyizi nedeniyle verilmiş olması da mümkündür. Kanaatimizce verilen ilk hükmü temyiz eden ve Yargıtay'ca temyiz talebi esastan incelenen kişiler ve/veya vekilleri de bozma üzerine açılan duruşmaya davet edilmelidirler. Aksine bir görüşü, bu kişilerin hak arama hürriyeti ve ceza yargılamasının maddi gerçeği ortaya çıkarma amacı ile bağdaştırmak mümkün değildir. Ayrıca, usul ekonomisi de bu kişilerin bozmadan sonra açılacak duruşmaya çağrılmasını gerektirir. Zira önceki temyiz talepleri Yargıtay'ca usulden reddedilmeyip esastan incelenen bu kişilerin bozma üzerine verilen hükmü de temyiz etmeleri olasıdır. Bu süjelere duruşmada delil ve taleplerini ileri sürme imkânı tanınması durumunda bunlar hükümde değerlendirilebilecektir. Aksi takdirde, bozma üzerine verilen hükmün, eksik soruşturma nedeniyle yeniden bozulması gündeme gelebilecektir.

CMK m. 262 uyarınca, sanığın yasal temsilcisi veya eşinin sanık adına temyiz yoluna başvurması mümkündür. Kanaatimizce ilk hüküm bunlardan birinin temyizi nedeniyle bozulmuş olsa dahi bozma üzerine yapılan duruşmaya davet edilmeleri zorunlu değildir. Şöyle ki, sanık savunma hakkını kendisi bizzat veya müdafii aracılığıyla kullanabilecektir. Sanığın yasal temsilcisi ve eşine, duruşma sırasında sanığın hak ve yetkilerini kullanmasına imkân tanınmamıştır. İlk hükümden önce verilmeyen böyle bir yetkinin, şüphesiz bozmadan sonra da tanınması söz konusu değildir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, ilk derece mahkemesinin direnme kararı vermesi durumunda aleyhine bir durum oluşturmayacağı gerekçesiyle bu durumdaki müştekiye direnme kararının tebliğinin gerekli olmadığına hükmetmiştir⁴⁴. Burada, müştekinin bozma üzerine açılan duruşma-

44 "bozmadan önceki duruşmada sanıktan şikâyetçi olduğunu bildirmesine rağmen kendisinden davaya katılmak isteyip istemediği sorulmayan müşteki Şennur'un giyabında verilen direnme hükmünün, bu kişiye tebliğinin zorunlu olup olmadığı hususunun ön sorun olarak görüşülmesi gerekmektedir.

On soruna ilişkin olarak Ceza Genel Kurulunda yapılan görüşmede, bozmadan önceki 24.03.2008 tarihli duruşmada sanıktan şikâyetçi olduğunu açıkça beyan etmiş olmasına karşılık, şikâyetçi Şennur Bilgin'den davaya katılmak isteyip istemediğinin sorulmamış olması 5271 sayılı CYY'nun 238/2. maddesine aykırılık oluşturmakta ise de, müştekinin 24.03.2008 günü yüzüne karşı verilen ilk hükmü yalnızca kendi hakkındaki hakaret suçundan kurulan hükümlerle sınırlı olarak temyiz ettiği, ayrıca sanık Oğuz Alp hakkında kasten yaralama suçundan kurulan hükmü temyiz etme hakkı bulunduğu halde, temyiz etme konusunda herhangi bir irade ortaya koymadığı, yerel mahkemenin direnme hükmünün de müşteki Şennur aleyhine bir durum yaratmadığı gibi, sanığın kazanılmış hakkı da gözetildiğinde sanık hakkında daha aleyhe bir hükmün de kurulamayacağı anlaşıldığından, yokluğunda verilen direnme hükmünün şikâyetçi Şennur Bilgin'e tebliğinin gerekmediğine oybirliği ile karar verilerek uyuşmazlığın esasının görüşülmesine geçilmiştir. ..." (CGK, 24.05.2011, 2010-2/248, 2011/104)

dan haberdar edilmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu yönüyle Ceza Genel Kurulu'nun söz konusu kararı, yukarıda savunduğumuz düşünce ile çelişmektedir. Öte yandan Ceza Genel Kurulunun da bu konuda tereddüt ettiği ve karar tebliğinin gerekli olmadığına dair kabulünü, "müştekinin aleyhine bir durum söz konusu olmadığı" şeklindeki pratik saiklere dayandırdığı anlaşılmaktadır. Oysa bozma kararı üzerine açılan duruşmaya kimlerin davet edileceği, verilecek kararın mahiyetine göre belirlenemez. Çünkü duruşma sonlandırılmadan hangi kararın verileceği belli değildir. Diğer bir ifade ile mahkemenin direnme kararı vereceği duruşma hazırlığı evresinde belli değildir ki müştekinin duruşmaya çağırılmasına gerek olmadığı düşünülün. Duruşmaya çağırılması gereken ve çağırıldığında katılan sıfatı alabilecek ve hükmü temyiz etme hakkı kazanacak olan müştekiye tebligat çıkarılmasının zorunlu olmadığına kabulü, bu itibarla yerinde değildir. Keza, Ceza Genel Kurulu da zımnen direnme kararı verilmesi haricinde tebligatın zorunlu olduğunu kabul etmiş gözükmektedir.

İlgililere çıkarılan davetiyelerin muhataplarına tebliğ edilememesi veya davetiyenin tebliğine rağmen ilgililerin duruşmaya katılmaması durumunda, bozmaya karşı beyanlarının alınmasından vazgeçilerek, dava yokluklarında bitirilebilecektir. Kanunun aradığı anlamda "davetiyenin tebliğ edilememesi"nden söz edebilmek için davetiyenin ilgilinin bildirdiği son adrese çıkarılmış olması gerekir⁴⁵. CMK'nın 235. maddesinde mağdur, şikâyetçi veya vekilinin duruşmaya davet edilmeleriyle ilgili olarak, dilekçelerinde veya tutanağa geçirilmiş olan beyanlarında belirttikleri adreslerin tebligata esas alınacağı, adresin yanlışlığı, eksikliği veya adres değişikliğinin bildirilmemesi nedeniyle tebligat yapılamaması durumlarında adres araştırmasının gerekli olmadığı hükme bağlanmıştır. Kanaatimizce, bu düzenlemeyi bozma kararı üzerine yapılan çağrılar için de kıyasen uygulamak mümkündür⁴⁶. Nitekim CMK'nın henüz uygulamaya girmeyen 307/2. maddesinde bu husus "dosyada var olan adres" olarak ifade edilmiştir. Dahası bu düzenleme, sadece katılan veya müşteki için değil, hakkında daha ağır ceza verilmesi söz konusu olmayan sanık bakımından da uygulanabilecektir⁴⁷. Bu bağlamda diğer bir hususa dik-

45 "Somut olayda bozmadan sonra yapılan yargılamada, sanık adına çıkartılan duruşma davetiyesinin, adresin yetersiz olması nedeniyle tebliğ edilmeden iade edildiği görülmektedir. Oysa yargılama aşamasında daha önce sanığın iş adresi olan, "B. Pasajı, İ. Düşün Salonu üstü, Ö. Elektrik, Hatay" adresine tebligat yapıldığı anlaşılmaktadır. Yerel mahkemece sanığa usulüne uygun tebligat yapıp, bozma ilamından haberdar edilmesi ve diyeceklerini bildirme olanağının sağlanması gerekirken, bu usuli zorunluluğa uyulmadan, yargılamaya devamlı savunma hakkı kısıtlanmak suretiyle yokluğunda karar verilmesi, CYUY'nın 326/2 ve 308/8. maddelerine aykırıdır." (CGK, 06.07.2010, 2010-2/100, 2010/169)

46 Ancak tarafların kusuru nedeniyle tebligat yapılamaması durumunda yargılamanın bitirilebilmesi gerektiği hakkında bkz. KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1478.

47 Bkz. ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 902.

kat çekilmelidir. Şöyle ki, bozma sonrası duruşmaya davet edilen kişilerin davete uymamaları, verilecek gerekçeli kararın onlara tebliğinin zorunlu olmadığı anlamına gelmez. Bozma sonrası verilecek hüküm, her halükarda temyiz hakkı bulunan kişilere usulüne uygun olarak tebliğ edilmek zorundadır. Her halükarda tebliğatin yapıldığına veya yapılmadığına dair belgelerin Yargıtay denetimine esas olmak üzere yargılama dosyası içinde yer alması gerekmektedir⁴⁸.

Öte yandan bozma üzerine kurulacak yeni hükümde sanığa verilecek ceza bozulan hükümden daha ağır ise her halde bozmaya karşı beyanının alınması gerekecektir. Dolayısıyla mahkemenin direnme (ısrar) kararı verebilmesi için sanığın dinlenmesi zorunluluğu geçerli olmamalıdır. Çünkü ısrar kararında önceki cezaya aynen hükmedilecektir⁴⁹. Keza sanık aleyhine bozma kararına karşı yerel mahkemece verilen ısrar kararı Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından bozulursa, dosya yeniden ilk derece mahkemesine gönderileceğinden, sanığın dinlenmesi zorunluluğu, bu aşamada gündeme gelebilecektir. Buna karşın, öğreti ve uygulamada aleyhe bozma durumunda sanığın bozmaya karşı beyanı alınmadan direnme kararı da verilemeyeceği kabul edilmektedir⁵⁰. Kanaatimizce bozulan hükmün sadece sanık lehine temyiz edilmiş olması nedeniyle sonuç ceza bu miktara indirilecek olsa bile yani ceza miktarı itibarıyla sanığın kazanılmış hakkı söz konusu olsa dahi yeni hükümde şeklen bile olsa daha fazla ceza verilecekse sanığın dinlenmesi zorunlu sayılmalıdır⁵¹. Çünkü

48 “Müşteki vekiline duruşma gününü bildirir davetiye gönderildiğinin belirtilmesine rağmen, davetiyenin tebliğ edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir bilgi ve belge dosya içerisinde yer almamaktadır. Eğer uyumsuzluğa konu olayda, davetiye tebliğ olunmasına rağmen müşteki vekili duruşmalara gelmemiş ve CYY'nın 238/1. maddesinde belirtildiği şekilde mahkemeye dilekçe vermek suretiyle de davaya katılma isteminde bulunmamış ise; hükmü temyiz etme hakkı olmadığından, temyiz isteminin reddine karar verilmelidir.

Ancak, davetiye tebliğ olunamamış ise bu kez, 5271 sayılı CYY'nın “Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır...” şeklinde düzenlenmiş olan 260/1. maddesi gereğince, katılan sıfatını alabilecek şekilde suçtan zarar gören müşteki vekilinin kanun yollarına başvuru hakkı olduğunun ve temyiz isteminin geçerli bulunduğu- nun kabulü gerekecektir.

Bu itibarla, itirazın kabulüne, Özel Daire bozma kararının kaldırılmasına, müşteki kurum vekiline duruşma gününü bildirir davetiyenin tebliğ edilip edilmediği araştırılarak, sonucuna göre müşteki vekilinin temyiz istemi konusunda bir karar verilmek üzere dosyanın Özel Daireye gönderilmesine karar verilmelidir.” (CGK, 10.04.2012, 2011-2/298, 2012/143)

49 Aynı ceza verilecekse, davet edilmesine rağmen gelmeyen sanığın dinlenmesinin zorunlu olmadığı hakkında bkz. ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAĞSIZ/ TEPE, s. 824.

50 Bu yönde: CENTEL Nur/Zafer Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 11. Baskı, İstanbul 2014, s. 807, ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 260; YURTCAN, s. 521; BAKICI Sedat, **Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunu Genel Hükümler**, 3. Baskı, Ankara 2000, s. 1345; Ayrıca Ceza Genel Kurulu'nun bu yöndeki 29.11.2005 tarih ve 117/152 sayılı kararı hakkında bkz. CENTEL/ ZAFER, s. 807, dipnot 138.

51 Karşı görüşte: ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 270.

mahkûmiyet hükmünün sanık üzerindeki etkisi infaz olunacak ceza miktarı ile sınırlı değildir. Sanık başka bir suçtan tutuklu veya hükümlü ise duruşmaya katılması sağlanmalıdır⁵². Sanığın dinlenmesinin zorunlu olduğu hallerde dahi sanık müdafinin dinlenmesi zorunlu kılınmamıştır. Şüphesiz, yaş küçüklüğü veya yüklenen suçun ağırlığı gibi nedenlerle sanık müdafinin hazır bulunmasının zorunlu bulunduğu haller saklıdır.

Yargıtay, tarafların bozmaya karşı beyanlarının sorularak tespit edilmesi sırasında, CMK'nın 216. maddesinde belirtilen sıraya uyulmasını zorunlu kabul etmektedir⁵³. Bu anlamda, bozma kararına karşı duruşma-

52 "Ceza yargılamasının temel ilkelerinden biri olan "yüzdenlik-doğrudanlık" ilkesinin istisnalarından birini oluşturan 1412 sayılı CYUY'nun 226/4. maddesindeki; "Duruşmadan vareste tutulmasını talep etmese bile, davanın görüldüğü yer mahkemesinin yargı çevresi dışında başka bir suçtan tutuklu veya cezası infaz edilmekte olan sanığın sorgusu bulunduğu yerdeki mahkeme aracılığı ile yaptırılabilir" şeklindeki hükme, karar tarihinde yürürlükte bulunan 5271 sayılı CYY'nun 196. maddesinde yer verilmemiş olması nedeniyle, 1412 sayılı Yargılama Yasamızdan farklı olarak davanın görüldüğü yer mahkemesinin yargı çevresi dışında başka bir suçtan cezası infaz edilmekte olan sanığın bizzat mahkemede hazır bulundurulması suretiyle bozmaya karşı diyeceklerinin sorulması gereklidir. Diğer bir anlatımla, davanın görüldüğü yer mahkemesinin yargı çevresi dışında başka bir suçtan cezası infaz edilmekte olan sanığın duruşmada hazır edilip, bozma ilamından haberdar edilmesi ve diyeceklerini bildirme olanağının sağlanması gerekirken, bu usulî zorunluluğa uyulmadan, yargılamaya devamla savunma hakkı kısıtlanmak suretiyle yokluğunda karar verilmesi, CYUY'nun 326/2 ve 308/8. maddelerine aykırı olup, hükmün, diğer yönleri incelenmeksizin öncelikle bu usul yanılışı nedeniyle bozulmasına karar verilmelidir." (CGK, 17.03.2009, 2008/6-218, 2009/63)

53 "Şu halde, hükmün üç yönden usule aykırı olduğu saptanmış olup belirlenen aykırılıklar şunlardır:

1- Somut olayda yapılan uygulama 5271 sayılı CYY'nın 216/3. maddesindeki "Hükümden önce son söz, hazır bulunan sanığa verilir" şeklindeki emredici düzenlemeye aykırılık oluşturmaktadır.

"Son sözün sanığa verilmemesinin hükmün bozulmasını gerektiren hukuka aykırılıklardan birisi olduğu hususu" gerek 1412 sayılı CYUY'sı döneminde, gerekse 5271 sayılı CYY'sı döneminde Ceza Genel Kurulu'nun duraksamasız uygulamaları arasında bulunduğundan, somut olayda son sözün duruşmada hazır bulunan sanık S. yerine iddia makamına verilmesi suretiyle, sanığın savunma hakkının kısıtlandığı kabul edilmelidir.

2- Ceza Genel Kurulunun 09.10.2007 gün ve 336-198 sayılı kararında da belirtildiği üzere; bozma kararından sonra tarafların katılımıyla gerçekleştirilen ve hükmün de tefhim edildiği tek oturumda 5271 sayılı CYY'nun 216. maddesindeki düzenleme gereğince sözün sırasıyla "katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa veya kanuni temsilcisine" verilmesi gerekirken Yasadaki sıraya uyulmayarak, önce hazır bulunan sanık Sezer'den, sonra her iki sanık müdafilerinden, sonra katılanlar vekilinden, en son olarak da Cumhuriyet savcısından bozmaya karşı diyeceklerinin sorulmuş olması da usule aykırıdır.

3- İlkeleri Ceza Genel Kurulunun 06.02.2007/146-21; 08.10.2002/199-347; 19.03.2002/85-212 gün ve sayılı kararlarında belirtildiği üzere; hükmün aleyhe bozulması halinde davaya yeniden bakacak mahkemece 1412 sayılı CYUY'nun 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Yasanın 8. maddesi uyarınca halen yürürlükte bulunan 326. maddesi uyarınca sanıktan bozmaya karşı diyeceğinin sorulması zorunludur.

Kaldı ki, direnme hükmünün verilmesinden sonra yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Yasasının 307/2. maddesinde de aynı kurala yer verilmiştir. Anılan bu yasa hükümleri uyarınca sanığa, bozmada belirtilen ve aleyhinde sonuç doğuracak olan hususlarda beyan-

ya katılan Cumhuriyet savcısının görüşünün sorulması da zorunludur⁵⁴. Tarafların beyanlarının alınmasından evvel bozma kararının okunması gerekir⁵⁵. Başka bir mahkemenin yargı çevresinde bulunan tarafların beyanının istinabe yoluyla alınması da mümkündür⁵⁶.

Yargıtay'ın bozma kararına uyulmasını kararlaştıran mahkemenin, sanığın beyanının alınmasının zorunlu olup olmadığının tespiti açısından, başlangıçta bozma kararının içeriğine göre hareket etmesi doğaldır. Buna karşın, ilk hüküm sanık aleyhine bozulmuş olsa bile mahkemenin sonradan sanığın daha ağır bir ceza ile cezalandırılmasını gerektiren bir durum olmadığı kanaatine varması mümkündür. Sözelimi, hırsızlık suçundan kurulan hüküm suçun gece vakti işlenmesi nedeniyle cezada artırım yapılmaması suretiyle eksik ceza tayin edilmesi nedeniyle bozulmuş olsun. Bozmaya uyan mahkemenin herhangi bir şekilde esasen suçun gece vaktinde işlenmediğini tespit etmesi durumunda, sanık hakkında daha ağır bir ceza verilmesi de gündemden çıkabilecektir. Dolayısıyla bu aşamaya kadar halen sanığın bozma kararına ilişkin beyanı tespit edilememişse sanığın dinlenmesinden vazgeçilerek hüküm verilebilecektir. Aksine bir ihtimalde, yani bozmanın sanık lehine olmasına rağmen yeniden verilecek hükmün daha ağır olacağı durumda ise sanık mutlaka dinlenmelidir.

Sanığın bozma kararı üzerine beyanının alınması zorunluluğu, sanığa ek savunma hakkı verilmesi zorunluluğundan farklıdır. Bilindiği üzere sanığa iddianamede gösterilen suçun niteliğinin değişmesi veya aleyhine bir maddenin uygulanması nedeniyle ek savunma hakkı verilmesi zorunluluğu doğabilecektir. Kanaatimizce, bozma kararı üzerine yapılan yargılamada gerek bozma kararının içeriğinden, gerekse başka nedenlerden dolayı sanık hakkında ek savunma hakkı tanıma zorunluluğu doğmuşsa bu zorunluluk yerine getirilmelidir. Diğer bir ifade ile bozma üzerine sanığın dinlenmesi zorunluluğu ile ek savunma zorunluluğu birbirinden ayrı değerlendirilmelidir. Buna karşın, ek savunma gerektiren husus boz-

da bulunma, kendisini savunma ve bu konudaki kanıtlarını sunma olanağı tanınmalıdır. Bu yasa hükümleri savunma hakkının sınırlanamayacağı ilkesine dayanmakta olup, uyulmasında zorunluluk bulunan buyurucu kurallardandır. Somut olayda, sanık B.'nin aleyhine olan bozma kararına karşı diyecekleri saptanmadan hüküm verilmesi yasaya aykırıdır.

Bu itibarla, Yerel Mahkeme direnme hükmünün sair yönleri incelenmeksizin, belirtilen usule aykırılıklar nedeniyle bozulmasına karar verilmelidir. " (CGK, 07.07.2009, 2009/1/106, 2009/190)

54 "1-17.07.2008 tarihli oturumda, iddia makamındaki değişiklik nedeniyle sorulduğunda, C.Savcısının bozma kararına uyulması yönündeki mütalaası üzerine, katılan vekiline söz verilip, C.savcısına esas hakkında görüşü sorulmadan ilk hükümde direnilmesi 5271 sayılı CMY'nın 216/2. maddesine aykırılık oluşturmaktadır. Bu itibarla sair yönleri incelenmeyen, direnme hükmünün açıklanan her iki hukuka aykırılık nedeniyle bozulmasına karar verilmelidir." (CGK, 10.03.2009, 2009/11-41, 2009/52)

55 ÇINAR, s. 162.

56 ÇINAR, s. 162.

ma kararında vurgulanmış ve bozma kararı kendisine okunarak beyanı alınmışsa bu hususta sanığa ek savunma hakkı tanınmış sayılmalıdır. Öte yandan, birbirine benzeyen bu iki durumdan birinde sanık müdafinin dinlenmesi (CMK m. 226/4) yeterli görülmüşken diğerinde (CMUK m. 326/2 ve CMK m. 307/2) sanığın dinlenmesinin zorunlu tutulması kanun koyucunun bir çelişkisi olarak gözükmektedir.

2. Yeniden Hüküm Kurulması

Bozma üzerine dosyaya bakan mahkeme, bozma kararına uymak zorunda değildir. Duruşma açık tarafları dinledikten sonra önceki hükümden direnilmesine karar verebilir. Mahkemenin direnme kararı verebilmesi için önceki kararı bizzat vermiş olmasına da gerek yoktur⁵⁷. Direnme kararı bozulan hükmün hukuka uygun olduğunun ve bozma kararının haksız olduğunun mahkemece kabul edildiği anlamına gelir⁵⁸. Direnme kararı üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunun verdiği bozma kararına karşı direnme kararı verilmesi ise mümkün değildir⁵⁹. Buna karşın özel dairenin verdiği karara Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca itiraz edilmesi üzerine, Ceza Genel Kurulu tarafından itiraz kabul edilerek verilen bozma kararlarına karşı, yerel mahkemenin direnme kararı verebileceği kabul edilmektedir⁶⁰. Direnme kararının Ceza Genel Kurulu tarafından incelenmesi için temyiz edilmiş olması gerekir⁶¹. Diğer bir deyişle direnme kararı resen temyize tabi değildir. Şüphesiz sonuç cezanın on beş sene ve daha fazla hapis cezasına ilişkin istisna hali saklıdır. Direnme kararı verilmesi durumunda, yeniden aynı hükmün kurulması ve yeniden gerekçe yazılması gereklidir⁶². Buna karşın gerekçenin önceki hükmün gerekçe-

57 TOROSLU Nevzat/ FEYZİOĞLU Metin, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 5. Baskı, Ankara 2006, s. 399.

58 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAĞSIZ/ TEPE, s. 824; KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1470.

59 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAĞSIZ/ TEPE, s. 825.

60 ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 261; YURTCAN, s. 522; Kunter/Yenisey/Nuhoğlu, bu kararlara uymanın mecburi olması gerektiği kanaatindedir. Bu konuda bkz. KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1516; Aynı yönde: ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 918.

61 ÖZBEK Veli Özer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Birinci Baskı, Ankara 2006, s. 750; "5271 sayılı CYY'nın 230 ve 232. maddeleri uyarınca hüküm fıkrasında; "223. maddeye göre verilen kararın ne olduğunun, uygulanan yasa maddelerinin, tayin olunan ceza miktarının ve yasa yollarına başvurunun olanaklı olup olmadığı" hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gerekir. Bozulmakla tamamen ortadan kalkan ve infaz yeteneğini yitiren önceki hüküm yerine, onandığı takdirde başka bir kararın varlığını gerektirmeden infaza esas alınabilecek nitelikte yeni bir hüküm verilmelidir. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12.05.1998 gün ve 6-104-171 sayılı kararı da aynı mahiyettedir. " (CGK, 01.04.2008, 2008/2-42, 2008/69)

62 "İncelenen dosya içeriğinden, Yerel Mahkemece verilen son kararda, gerekçe bölümünden hemen sonra, hüküm başlığı altındaki kısımda "...mahkememizin usul ve yasaya uygun bulunan 05.02.2008 gün ve 2007/398 esas 2008/72 karar sayılı hükmünde direnilmesine" denildikten sonra, ayrı bir hüküm tesis edilmediği görülmektedir. Yargıtay'ın duraksamasız uygulamalarına göre; bir hüküm, bozulmakla tamamen ortadan

siyle aynı içerikte olması gerekir⁶³. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, ayrıca gerekçede direnme nedenlerine de yer verilmesini aramaktadır⁶⁴. Hüküm mahkemesinin görevine ilişkin olarak yapılan bozma kararına karşı direnme kararı verilemez⁶⁵.

Duruşma açarak taraflara davetiye çıkaran mahkeme, direnme kararı vermeyecekse tarafların dinlenilmesine ilişkin zorunlulukları yerine getirdikten sonra bozmaya uyulmasına dair karar vererek, yeni bir hüküm kurmak üzere duruşmaya devam eder. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, uyma kararının bir ara karar olmayıp esas çözümleyen bir karar olduğunu ve bu nedenle bozmaya uyma kararından geri dönülemeyeceğini kabul etmektedir⁶⁶. Öte yandan bu durum, uyma kararının ara karar biçiminde

kalkacağından, yerel mahkemelerde direnme kararı verilirken de, 5271 sayılı CYY'nın 230, 231, 232. maddelerine uygun yeni bir hüküm kurulmaması, 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi gereğince halen yürürlükte bulunan 1412 sayılı CYUY'nun 308. maddesi uyarınca usule aykırılık oluşturmaktadır. Somut olayda; Yerel Mahkemece, belirtilen ilkeler doğrultusunda işlem yapılmamış, bozulmakla ortadan kalkan eski hükümde direnilmesine karar verildikten sonra, 5271 sayılı CYY'nın 230 ve 232. maddeleri uyarınca verilen kararın ne olduğu, uygulanan yasa maddeleri, hükmolunan ceza ve diğer hususlar gösterilmeyerek, hükümde bulunması zorunlu olan "sonuç (hüküm)" kısmı eksik bırakılmıştır." (CGK, 13.10.2009, 2009/4-148, 2009/230); Ayrıca Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bu hususu vurgulayan 29.03.2011 tarih ve 2011/26-30 sayılı kararı için bkz. CENTEL/ZAFER, s. 790 dipn. 97.

63 "1- Direnme hükmünün yeterli gerekçeyi taşıyıp taşımadığı sorunu: Anayasamızın 141 ve CYY'nın 34. maddeleri uyarınca mahkeme kararlarının gerekçeli olması zorunludur. Yasal, yeterli ve geçerli bir gerekçeye dayanılmadan karar verilmesi, yasa koyucunun amacına uygun düşmeyeceği gibi uygulamada da keyfiliğe yol açacağına kuşku yoktur. Nitekim Ceza Genel Kurulunun yerleşmiş uygulamalarına göre de, bir karar bozulmakla tamamen ortadan kalkacağından, yerel mahkeme tarafından CYY'nın 34, 230 ve 232. maddeleri uyarınca yeniden usulüne uygun olarak hüküm kurulması, bunun yanında direnmeyle ilişkin gerekçenin de gösterilmesi gerekmektedir. İncelenen dosyada; yerel mahkemece, Özel Dairenin 2, 6 ve 7 no.lu bozma nedenlerine ilişkin olarak, ilk hükümde direnilirken, bu ilkeler doğrultusunda işlem yapılmamış, bozulmakla tamamen ortadan kalkan eski hükümde direnilmesine karar verildikten sonra, direnme nedenleri gösterilmemiş, bozma kararına niçin uyulmadığı açıklanmayarak, bozulan kararın tarihi ve sayıları değiştirilmek suretiyle gerekçenin aynen ve yeniden yazılmasıyla yetinilmiştir. Hatta kararın gerekçe kısmında direnme kararı verildiğine ilişkin hiçbir ifade konulmamış, sadece kararın sonunda yasa yolu bildiriminin yer aldığı kısımda Özel Dairenin 2, 6 ve 7 no.lu bozma nedenlerine karşı direnildiği yazılmıştır. Bu itibarla, yerel mahkeme direnme hükmünün öncelikle saptanan her iki usule aykırılık nedeniyle diğer yönleri incelenmeksizin bozulmasına ve bozma nedenleri göz önüne alındığında bozmaya uyulan kısımların bu aşamada Özel Dairece incelenmesi gerekmediğinden dosyanın yerel mahkemeye gönderilmesine karar verilmelidir." (CGK, 05.04.2011, 2010/4-154, 2011/38)

64 CGK, 16.09.2014, 2014/30, 2014/382; Aynı yönde: ÇINAR, s. 168.

65 CENTEL/ ZAFER, s. 792.

66 "Ceza Genel Kurulu'nun duraksamasız uygulamalarına göre, "uyma kararı" ara kararı niteliğinde olmayıp, davanın esasını çözümleyen kararlardandır. Bozmaya uymakla, Yerel Mahkemenin bozma kararında gösterilen esaslara göre işlem yapıp karar verme ödevi doğmaktadır. Sonradan bu kararın bir kısmından veya tümünden, açıkça ya da zımnen dönülmek, ilk hükmün aynen ve yeniden kurulması, uyma kararının hüküm ve sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

İncelenen dosyada; bozma kararına uyan Yerel Mahkemece, dönülemez nitelikteki bu karardan dönüldüğü ve Yargıtay'ın göreve ilişkin bozma kararlarına karşı direnilemeyeceği yolun-

verilmesine engel değildir. Diğer bir deyişle bozmaya uyulmasına dair, hüküm formatında bir karar yazılmasına gerek ve imkân yoktur⁶⁷. Bozma üzerine yapılan duruşma, öncekinin devamı niteliğindedir ve bu nedenle usul kurallarına uygun hareket edilmelidir⁶⁸. Ceza Genel Kurulu, direnme kararı verildikten sonra devam eden yargılama sırasında bu karardan dönülerek uyma kararı verilmesi durumunda, gerçek bir direnme kararının bulunmadığına hükmetmiştir⁶⁹.

Bozma kararı, sadece kanunların uygulanmasına ilişkinse yeni bir delil araştırılmaksızın bozma kararındaki gerekçeler dikkate alınarak, yeniden hüküm kurulabilir. Buna karşın, bozma kararı eksik soruşturmaya dayanarak hüküm verildiği şeklinde özetlenebilecek gerekçeleri içeriyorsa, soruşturmanın genişletilerek, bozmada belirtilen eksikliklerin giderilmesi gerekecektir⁷⁰. Sözgelimi, mahkeme bir kısım yeni tanıklar dinleyebilecek, keşif icra edebilecek veya bilirkişi incelemesi yaptırabilecektir. Bu bağlamda, usuli bir zorunluluk olmasa bile, maddi gerçeğin tam olarak ortaya çıkarılabilmesi amacıyla tarafların yeniden dinlenmesi de gerekebilecektir⁷¹. Bozma üzerine yargılama yapan mahkemenin, bozma kararında belirtilen eksiklik ve yanlışlıkları gidermek üzere, yargılama yapması olağandır. Buna karşın, bozma kararında mahkemenin önceki kabulü zımnen veya

daki ilkeyle aykırılık oluşturacak biçimde direnme kararı verildiği saptandığından, hükmün sair yönleri incelenmeksizin öncelikle bu usuli nedenden dolayı bozulmasına karar verilmelidir. " (CGK, 13.02.2007, 2007-16. HD/6, 2007/27); Aynı yönde: ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 270; ÜNVER/HAKERİ, s. 871.

67 Uyma kararının zımni olarak da verilebileceği hakkında bkz. KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1473.

68 TOROSLU/ FEYZİOĞLU, s. 401; KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1478; ÇINAR, s. 164; ÜNSAL, s. 373; "İlk defa hüküm kurulurken "son sözün sanığa verilmesi" kuralı, bozmadan sonra başlayan yargılamada da kamu davasının kesintisizlik ve süreklilik ilkesinin doğal sonucu olarak aynen geçerlidir. Çünkü dava sonuçlanmamış yargılama devam etmektedir. Kovuşturmanın sona erdirilmesi ve hükmün tesis ve tefhimine geçilmesi öncesinde, son konuşan tarafın hazır bulunan sanık olması gerektiği şeklinde anlaşılması gereken "en son söz"ün sanığa verilmesi kuralına uyulmaması 5271 sayılı CYY'nun 216. maddesinin 3. fıkrasına aykırıdır. Bu itibarla direnme hükmünün öncelikle saptanan bu usul yanlıgısı nedeniyle bozulmasına karar verilmelidir." (CGK, 23.11.2010, 2010/9-197, 2010/235)

69 "İncelenen dosyada, Özel Daire bozma kararına önce direnilmesine, devam eden yargılama sırasında bu ara karardan dönülerek bozma kararına uyulmasına karar verildiği ve bozma doğrultusunda hüküm kurulduğu, ilk hüküm ile yerel mahkemenin son uygulamasının farklı olduğu anlaşıldığından yerel mahkemece verilen ve direnme kararı niteliğinde olmayan kararın temyiz incelemesinin Özel Dairece yapılması gerekmektedir." (CGK, 09.10.2012, 2012/1-1051, 2012/1801, İLHAN/ EREL/ FAZLA/ HALİTOĞLU/ ÖRER/ BOZOĞLU/ ÇAKIL/ KURŞUN/ KÖSE/ KIR, s. 2140)

70 ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 915.

71 "Gerek Özel Dairece bozulan önceki hükmün verildiği 14.11.2003 tarihinde yürürlükte bulunan 1412 sayılı CYUY'nun 255/son maddesi, gerekse direnme kararının verildiği 25.05.2007 tarihinde yürürlükte bulunan ve uygulanan 5271 sayılı CYY'nun 218. maddesi hükümleri gereğince, ceza mahkemesi Nüfus Yasasında öngörülen yöntemi izleyerek yaşı düzeltilecek kişinin vücut yapısını gözlemleyip, hakkında bilimsel verilere dayalı olarak bilirkişi raporu aldıktan ve geçerli diğer delilleri topladıktan sonra gerçek yaşını saptayarak bir sonuca varacaktır." (CGK, 15.04.2008, 2007/5-239, 2008/86)

açıkça doğru bulunmuş olsa ve bozma kararı sadece uygulama hatalarına ilişkin olsa dahi mahkeme, maddi gerçeğin önceki kabulden farklı olduğuna dair ortaya çıkan olguları görmezlikten gelemmez⁷². Diğer bir deyişle mahkemenin soruşturma ve kovuşturma yetkisi, hiç bir surette bozma kararında belirtilen hususlarla sınırlandırılmaz⁷³. Bu durum, “bozmadan sonra serbestlik kuralı” olarak adlandırılmaktadır⁷⁴. Sözgelimi, önceki hüküm sadece takdiri indirimin uygulanmamasına ilişkin yeterli gerekçe gösterilmemesi nedeniyle bozulmuş olsa dahi mahkeme, sanığın aslında beraat etmesi gerektiği kanaatine varıyorsa beraat kararı verebilmesine yasal bir engel yoktur. Bu bağlamda, bozma kararından sonra ortaya çıkan yasa değişiklikleri, yeni hüküm kurulurken resen dikkate alınmalıdır⁷⁵. Kısacası mahkeme, dava hakkında ilk defa hüküm veriyor gibi davranabilecektir⁷⁶. Dolayısıyla bozmaya uyduğu halde, eski kararını aynen vermesi de mümkündür⁷⁷. Buna karşın, mahkemenin uyduğu bozma kararında belirtilen eksik işlemleri yapmaması, kurulan yeni hükmün bozulması için kuvvetli bir ihtimal oluşturacaktır⁷⁸. Bozmaya uyula-

72 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 825; KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1479; “Ceza yargılamasının amacı, usul kurallarının öngördüğü ilkeler doğrultusunda, somut gerçeğin her türlü kuşkudan uzak bir biçimde kesin olarak saptanmasıdır. Gerek 1412 sayılı CYUY, gerekse 5271 sayılı CYY adil, etkin ve hukuka uygun bir yargılama yapılması suretiyle maddi gerçeğe ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle hüküm kesinleşinceye kadar, inceleme olanağı bulunan kanıtların ele alınıp değerlendirilmesi gerekir. Diğer bir deyişle adaletin tam olarak gerçekleşmesi için, öne sürülen ve olaya ışık tutabilecek nitelikteki tüm yasal kanıtların araştırılıp tartışılması zorunludur.

Yaşamının tehlikeye gireceğini belirterek isminin açıklanmamasını talep eden bir tanık tarafından el yazısı ile yazılan 3 sayfalık dilekçede, sanıklara atılı suç ile ilgili bazı bilgilerin verilmekte olduğu görülmektedir. Dosya içeriğindeki diğer kanıtlarla birlikte bu dilekçedeki bilgiler göz önüne alındığında; isminin açıklanmamasını talep eden tanığın anlatımlarının, maddi gerçeğe ulaşma adına mutlaka değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira araştırılması gereken tanık anlatımlarının doğru olduğunun anlaşılması halinde sanıkların hukuksal durumlarının değişme olasılığı mevcuttur. Bu itibarla sair yönleri incelenmeyen yerel mahkeme direnme hükmünün sanıklara atılı tasarlayarak kasten öldürme ve bu suça yardım etme suçlarından kurulan hükümlere ilişkin olarak bozulmasına, karar verilmelidir.” (CGK, 01.02.2011, 2010/1-253, 2011/11)

73 TOROSLU/ FEYZİOĞLU, s. 401; KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1479; ÇINAR, s. 165.

74 KAYMAZ Seydi, “Ceza Muhakemesinde Aleyhte Değiştirme Yasağı (Prohibition of Reformatio in Peius)”, T. C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan (Yıl: 2013, Cilt: 19, Sayı:2), s. 1398; ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 825; ÇINAR, s. 165; Ünver/Hakeri, bu hususta «uymadan sonra serbestlik kuralı» terimini tercih etmiştir. Bkz. ÜNVER/ HAKERİ, s. 871.

75 ÖZTÜRK/ERDEM, s. 915.

76 CENTEL/ZAFER, s. 791; ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 825.

77 ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 825; YURTCAN, s. 523.

78 Bkz. CENTEL/ZAFER, s. 791; TOROSLU/FEYZİOĞLU, s. 402; ÖZBEK, s. 751; ÇINAR, s. 167; “Ceza Genel Kurulu’nun 17.04.2007 gün 325-100 ve 19.04.2011 gün 20-59 sayılı kararları ile yerleşik uygulamasına göre, uyma kararı, ara kararı niteliğinde olmayıp, davanın esasını çözümlen kararlardandır. Bozmaya uymakla, yerel mahkemenin bozma kararında gösterilen esaslara göre işlem yapıp karar verme ödevi doğmaktadır. Sonradan bu kararın bir kısmından veya tamamından açıkça ya da zımnen geri dönülerek ilk hükümün aynen veya yeniden kurulması, uyma kararının hüküm ve sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

rak verilen hükmün temyiz edilmesi durumunda, ilk kararda olduğu gibi görevli ceza dairesi tarafından temyiz incelemesi yapılacaktır⁷⁹. Direnme suretiyle verilen hüküm, ceza miktarı ile getirilen genel istisna haricinde, resen temyiz incelemesine tabi değildir⁸⁰. Temyiz edilmemesi durumunda kesinleşecektir.

Mahkemenin uyma kararı vermesine rağmen bozma kararındaki hususların yerine getirilmesinden sonra önceki hükmün aynen kurulması, “eylemli direnme” veya “eylemli uyma” olarak adlandırılır⁸¹. Eylemli uyma durumunda, temyiz incelemesinin ceza genel kurulu tarafından değil görevli ceza dairesi tarafından yapılması gerektiği kabul edilmektedir⁸².

C. Diğer Kararlar Üzerine Yapılacak İşlemler

Temyiz incelemesi sırasında, Yargıtay’ın yargılama koşullarından birinin yokluğunu veya sonradan ortadan kalktığını tespit etmesi durumun-

Diğer taraftan, 5271 sayılı CYY’nın delillerin tartışılması başlıklı 216. maddesinin birinci fıkrasının; “(1) Ortaya konulan delillerle ilgili tartışmada söz, sırasıyla katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafisine veya kanunî temsilcisine verilir” şeklindeki hükmü ile, yargılama sırasında ortaya konulan delillerin tartışılmasında davanın taraflarına hangi sıra ile söz verileceği hususu düzenlenmiş olup, fıkranın açık düzenlemesi gereği tartışmada son sözün sanık ve müdafisine verilmesinde savunma hakkının kullanılması açısından yasal zorunluluk bulunmaktadır.

Bu bilgiler ışığında somut olay değerlendirildiğinde;

İddia makamının esas hakkındaki görüşünü bildirdiği 25.04.2008 günlü duruşma ile bu görüşünü tekrarladığı 16.05.2008 günlü duruşmada sanık ve müdafisine esas hakkındaki savunmasının sorulmasından sonra katılan vekiline esas hakkındaki görüşünün sorulması suretiyle 5271 sayılı CYY’nın 216/1. maddesindeki sıralamaya aykırı uygulama yapılması usul ve yasaya aykırı olup, direnme hükmünde isabet bulunmamaktadır.

Bu itibarla, Özel Daire bozma ilamının b ve c bentlerine eylemli olarak uyduktan sonra dönülemez nitelikteki bu karardan dönerek ilk hükümdeki gibi karar veren ve CYY’nın 216/1. maddesindeki sıralamaya aykırı uygulama yapan yerel mahkeme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir.” (CGK, 06.12.2011, 2011-1/197, 2011/246)

79 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 826.

80 KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1474.

81 CENTEL/ZAFER, s. 791; “Ceza Genel Kurulunun süreklilik kazanmış uygulamalarına göre, şeklen ısrar kararı verilmiş olsa dahi;
a) Bozma kararı doğrultusunda işlem yapmak,
b) Bozma kararında tartışılması gereken hususları tartışmak,
c) Bozma sonrasında yapılan araştırmaya, incelemeye, toplanan yeni kanıtlara dayanmak,
d) İlk kararda yer almayan ve daire denetiminden geçmemiş bulunan yeni ve değişik gerekçelerle hüküm kurmak,

Suretiyle verilen hüküm, özde direnme kararı olmayıp, bozmaya eylemli uyma sonucu verilen yeni bir hükmüdür. Bu nitelikteki bir hükmün temyiz edilmesi halinde ise incelemenin Yargıtay’ın ilgili dairesi tarafından yapılması gerekir.” (CGK, 06.03.2012, 2011-11/199, 2012/84)

82 CENTEL/ZAFER, s. 791; TOROSLU/FEYZİOĞLU, s. 358; ÜNVER/HAKERİ, s. 873; ÇINAR, s. 170; “Görüldüğü gibi, Yerel Mahkemece her ne kadar yine aynı şekilde sanığın cezalandırılmasına karar verilmiş ise de, 21.03.2007 tarihli oturumda açıkça Özel Daire bozma ilamına uyulmasına karar verilmiş bulunduğundan, Ceza Genel Kurulunca incelenmesi gereken bir direnme hükmü bulunmamaktadır.” (CGK, 13.10.2009, 2009/2-199, 2009/227)

da, davanın düşmesine karar vermesi mümkündür⁸³. Uygulamada “bozma-düşme” olarak adlandırılan bu kararların yerel mahkeme tarafından verilen düşme kararlarından bir farkı yoktur⁸⁴. Yerel mahkemenin bu tür kararlara karşı bozma veya uyma kararı vermesi söz konusu değildir.

Kanunda açıkça yazılı olmamakla birlikte, uygulamada Yargıtay’ın tebligat noksanlığı, dosya eklerinin gönderilmemiş olması, gibi nedenlerle dosyanın temyiz incelemesi yapılmaksızın mahalline gönderilmesi gibi kararlar vermesi de mümkündür. Bu durumda mahkemenin iade (tevdî) kararında belirtilen eksiklikleri gidererek dosyayı yeniden Yargıtay’a göndermesi gerekir. Dosyanın yeniden gönderilmesi üzerine, temyiz incelemesi yapılacak ve süreç kaldığı yerden işlemeye devam edecektir⁸⁵.

Yargıtay aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş kararın esasen başka bir yasa yoluna tabi olduğu kanaatine varırsa dosyayı bu hususu vurgulayan bir kararla mahalline iade etmektedir. Bu durumda, dosyanın doğru yasa yolu incelemesi için ilgili mercie gönderilmesi gerekir. Sözgelimi, itiraz yasa yoluna tabi olan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar aleyhine temyiz yoluna başvurulması nedeniyle Yargıtay bu talebi esastan incelemeksizin dosyayı iade etmişse kararı veren mahkeme, bu talebin itiraz niteliğinde olduğunu kabul ederek kendisi inceleme yapmalı

83 BAKICI, s. 1343.

84 TOROSLU/FEYZİOĞLU, s. 396; “Açıklanan nedenlerle; kamu davasının 5237 sayılı Yasanın 184/5 maddesi uyarınca düşmesine karar verildiği durumda, sanık yargılama giderlerinden sorumlu tutulamayacağından, yerel mahkemece katılan yararına dilekçe yazım ücretine hükmedilmesi ve Özel Dairece “katılan yararına maktu vekalet ücreti yerine dilekçe yazım ücretine hükmedilmesi” nedeniyle hükmün düzeltilerek onanmasına karar verilmesi isabetli değildir.

Bu itibarla, itirazın kabulüne, Özel Daire düzelterek onama kararının kaldırılmasına, yerel mahkeme hükmünün katılan lehine dilekçe yazım ücretine hükmolunması isabetsizliğinden bozulmasına, ancak yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen bu konuda, 1412 sayılı CYUY’nun, 5320 sayılı Yasanın 8. maddesi uyarınca halen yürürlükte bulunan 322. maddesi gereğince karar verilmesi olanaklı olduğundan, dilekçe yazım ücretine ilişkin bölümün çıkarılması suretiyle hükmün düzeltilerek onanmasına karar verilmelidir.” (CGK, 28.02.2012, 2011/4-260, 2012/62); “Mahkemece dosya içeriğine uygun olarak oluşumu kabul edilen basit zimmet suçunun temas ettiği 765 sayılı TCK’nın 202/1. maddesinde öngörülen cezanın üst sınırı itibarıyla aynı Kanunun 102/3 ve 104/2. maddelerine göre 10 yıl ve 15 yıllık asli ve ilave zamaşaşımı sürelerine tabi olduğu, son suç tarihi olan 1999 ile inceleme günü arasında bu sürelerin dolduğu anlaşıldığından, hükmün 5320 sayılı Kanunun 8/1. maddesi de gözetilmek suretiyle CMUK’nın 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, ancak bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden aynı Kanunun 322/1 ve 5271 sayılı CMK’nın 223/8. maddeleri uyarınca sanık hakkında açılan kamu davasının zamaşaşımı nedeniyle DÜŞMESİNE”, (5. CD, 27.04.2015, 2015/1167, 2015/10618).

85 “gerekçeli kararın şikayetçi Seçil ile katılan Suhat’a tebliğ edildiğini gösteren bilgi ve belgeler var ise dosyasına eklenilmesi, aksi halde anılan tebligat noksanlıklarının giderilip, hükümleri temyiz edenlere de 26/10/2014 gün ve 5-2014/219775 sayılı tebliğnamenin tebliğ edilip, bunlara dair tebellüğ belgelerinin ve verildiği takdirde temyiz ve cevap dilekçelerinin eklenmesinden, hükmün temyiz edilmesi halinde ise bu konuda ek tebliğname düzenlendikten sonra iade edilme üzere esasî incelenmeyen dosyanın mahalline gönderilmesi için Yargıtay C.Başsavcılığına TEVDİİNE,” (5. CD, 03.12.2014, 2014/10355, 2014/12149)

talebi yerinde görmemesi durumunda, dosyayı itirazı incelemeye yetkili merciye göndermelidir⁸⁶.

Yargıtay'ın gerek onama gerek bozma kararları, gerekse diğer kararları dikkatlice okunmalıdır. Zira çoğu kez satır aralarında önemli hukuki sonuçlar doğurabilecek hususlar karar formatında olmasa bile yer alabilmektedir⁸⁷. Sözgelimi, kimi kararlarda hakkında hüküm kurulması unuttulan bir davaya⁸⁸, dava açılması unutulmuş bir suçlamaya⁸⁹, hükümde belirtilmemiş olmakla birlikte infaz sırasında resen dikkate alınması gereken bir hususa⁹⁰, maddi hata niteliğinde olup mahallinde düzeltilmesi gereken bir yanlışlığa⁹¹ değinilebilmektedir⁹². Kararlarda yer alan bu tür

86 “Yerel mahkemelerin, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının yasa yolu incelemesinin, 5271 sayılı CYY'nun 231/12 ve 268. maddeleri uyarınca itiraz merciince yapılması gerekmektedir. Sulh ceza hâkiminin kararlarına yapılan itirazların incelenmesi de 5271 sayılı Yasanın 268/3-a maddesi uyarınca, yargı çevresinde buldukları asliye ceza mahkemesi hâkimine aittir. Bu itibarla, yerel mahkemenin, sanık hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının yasa yolu incelemesinin, 5271 sayılı CYY'nun 231/12 ve 268. maddeleri uyarınca itiraz merciince yapılması gerekmektedir. SONUÇ: Açıklanan nedenlerle; Dosyanın, itiraz mahiyetindeki istem konusunda bir karar verilmek üzere 5271 sayılı CYY'nun 268. maddesi uyarınca itiraz merciine gönderilmesi için mahalline iadesi amacıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na TEVDİİNE...” (CGK, 28.06.2011, 2011/2-108, 2011/148)

87 Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun mağdurenin yaşını sadece dosya ile sınırlı olarak düzeltmek suretiyle verdiği bir karar bu tür durumlara güzel bir örnek teşkil etmektedir. “1- Yerel Mahkemenin, mağdurenin yaşının düzeltilmesine ilişkin direnme hükmünün BOZULMASINA, Ancak, bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, 5320 sayılı Yasanın 8. maddesi uyarınca yürürlükte bulunan 1412 sayılı CYUY'nun 322. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak; Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 25.05.2007 gün ve 125-175 sayılı kararının hüküm fıkrasının 1. numaralı bendine, mağdurenin yaşının düzeltilmesine ilişkin bölümden sonrasına; “Mağdurenin yaşının, bu yargılama ile sınırlı olarak tespit ve düzeltilmesine, yaş düzeltmeye ilişkin hükmün nüfus kaydına işlenmesine yer olmadığına” ibaresi eklenmek suretiyle hükmün DÜZELTİLEREK ONANMASINA, ...” (CGK, 15.04.2008, 2007/5-239, 2008/86)

88 “...zamanaşımı süresi içinde mahallinde sanık K. M. hakkında resmi belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulması mümkün görülmüştür.” (15. CD, 31.03.2015, 2015/3841, 2015/22727)

89 “... isimli şahıslar için zamanaşımı süresi içerisinde dava açılması mümkün görülmüştür.” (15. CD, 17.02.2015, 2015/683, 2015/20759)

90 “Sanık V. B.'ın adli sicil kaydında yer alan erteli mahkûmiyet kararı yönünden infaz aşamasında mahkemesine ihbarda bulunulması mümkün görülmüştür.” (5. CD, 23.09.2014, 2013/4690, 2014/8853)

91 “... mükerri olan sanık hakkında TCK'nun 58/6-7. madde ve fıkralarının uygulanması sırasında tekrerrü esas alınan ilam, Bursa 1. Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu halde mahkeme numarasının 4 olarak gösterilmesi mahallinde düzeltilmesi mümkün maddi hataya dayalı yazım yanlışlığı olarak değerlendirilmiştir.” (5. CD, 17.11.2014, 2013/7526, 2014/10965)

92 “Bozma kararı sonrası sanığın bozmaya karşı savunmasının alındığı 17.12.2008 tarihli duruşma tutanağının ilk sayfası başkan ve zabıt kâtibi tarafından imzasız bırakılmış ise de; tutanağın ikinci sayfası Daire başkanı, üyeler ve zabıt kâtibi tarafından imzalanmış, gerekli karar sanık müdafii ve katıllana tebliğ edilmiştir. Hükmü temyiz hakkı bulunan katılan bu yetkisini kullanmazken, sanık müdafii tarafından anılan duruşma tutanaklarının sahte ya da gerçeğe aykırı olarak düzenlendiği veya mahkeme heyetinin yasanın aradığı şekilde teşekkül etmediği yönünde bir iddia ileri sürülmemiştir.

Bu durumda, 5271 sayılı Ceza Yargılaması Yasasının 222. maddesi uyarınca tutanaklarda sahtecilik yapıldığına veya tutanakların gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğine ya da 1412

uyarı ve eleştiriler dikkate alınarak, mümkünse gereği yerine getirilmelidir. Öte yandan bu uyarılar, yerel uygulayıcıların takdir hakkını ortadan kaldıracak şekilde yorumlanmamalıdır.

IV. BOZMA KARARININ SONUÇLARI

A. Usuli Kazanılmış Hak (Aleyhe Değiştirme Yasağı⁹³)

1. Kazanılmış Hak Oluşmasının Koşulları

Bu konuyu düzenleyen CMUK'un 326/5. maddesi ile CMK'nın 307/4. maddesi hemen hemen birbirinin aynıdır. Her iki düzenleme, hükmün sadece sanık tarafından veya sanık lehine olarak Cumhuriyet savcısı ya da sanığın eşi veya kanuni temsilcisi tarafından temyiz edilmiş olması durumunda, yeni verilecek hükmün önceki hükümdeki cezadan daha ağır olamayacağını amirdir. Kısacası, bir hüküm sadece sanık lehine temyiz edilmişse bozma üzerine sanık hakkında daha ağır bir ceza verilemeyecektir⁹⁴. Bu düzenlemenin temelde sanığın korkusuzca yasa yoluna başvurmamasını sağlamaya yönelik olduğu ifade edilmiştir⁹⁵.

Öğreti ve uygulamada, aleyhe temyiz bulunmasına rağmen bozmanın sanık lehine gerekçelerle yapılması durumunda kazanılmış hak prensibinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır⁹⁶. Kanaatimizce, hüküm sanık lehine temyizle birlikte veya yalnızca sanık aleyhine temyiz edilmişse, kısacası bir şekilde sanık aleyhine yapılmış geçerli bir temyiz varsa, bozma nedeniyle kazanılmış hak söz konusu olmamalıdır⁹⁷. Aksi kanaat, aleyhe değiştirme yasağının dayandığı sanığın korkusuzca yasa yollarına başvurabilmesi gerekçesiyle ve bozmadan sonra serbestlik ilkesi ile bağ-

sayılı Ceza Yargılaması Usulü Yasasının 308. maddesinde belirtilen; mahkemenin kanun dairesinde teşekkül etmediğine ilişkin bir iddianın bulunmaması karşısında, anılan Yasa maddesi uyarınca mutlak hukuka aykırılık oluşturmayan ve mahallinde de giderilebilecek eksiklik niteliğindeki bu husus, hükmün esasına etkili bulunmaması nedeniyle bozma nedeni yapılmamalıdır.

Bu nedenle mahallinde giderilebilecek nitelikteki bu eksikliğin, duruşma tutanaklarının içeriklerinin güvenilirliği yönünde bir duraksamaya yol açmadığı ve yargılama süjeleri tarafından da mahkemenin yasaya uygun olarak teşekkül ettirilmediği veya söz konusu tutanakların sahte ya da gerçeğe aykırı düzenlendiği ve belge değeri taşımadığı ileri sürülmediğinden Ceza Genel Kurulunca işin esasına geçilmesine oybirliğiyle karar verilmiştir." (CGK, 13.03.2012, 2011/6-MD/236, 2012/86)

93 Bu ilke "prohibition reformatio in peius", "bozma sınırını aşmamak yasağı", "aleyhe bozma yasağı", "aleyhe bozmamak zorunluluğu", "aleyhte düzeltme yasağı" ve "aleyhte değiştirme mecburiyeti" biçimlerinde de adlandırılmaktadır. Bkz. KAYMAZ, s. 1399, 1400.

94 ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 238.

95 KAYMAZ, s. 1404 vd.; ÜNVER/ HAKERİ, s. 822; ÇINAR, s. 167; ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 238.

96 Bu konudaki karşıt görüş ve uygulamalar için bkz. KAYMAZ, s. 1400 dipn. 15.

97 Aynı yönde: ÜNVER/ HAKERİ, s. 822; ÖZBEK, s. 751; ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 239; ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAĞIZ/ TEPE, s. 770; ÇINAR, s. 167; Karşı yönde: KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1483 Aksi düşüncenin kanuni dayanağının bulunmadığı fakat içtihat yoluyla hayata geçirilebileceği hakkında bkz. TOROSLU/ FEYZİOĞLU, s. 358; YURTCAN, s. 525 .

daşmaz. Bir başka açıdan ise Yargıtay'ın bozma kararına kesin hüküm etkisi tanınmış olması sonucunu doğuracağından yine kabul edilebilir değildir⁹⁸. Kendi hakkını korumak için davayı takip eden ve kendisine haksızlık yapıldığını düşünerek hükmü temyiz eden katılandan, mahkemenin veya Yargıtay'ın yaptığı bir hatanın sonuçlarına katlanmasını beklemek, hakkaniyet ilkesi bağdaşmaz. Diğer bir ifade ile bu, katılanın hak arama hakkının ihlali sonucunu doğurur. Nitekim unutulmamalıdır ki karar sadece katılan tarafından temyiz edilmiş olması durumunda bile sanık lehine olarak bozulabilmektedir⁹⁹. Keza, bozma üzerine verilen kararın temyiz edilmesi durumunda Yargıtay'ın da önceki bozma kararı ile bağlı olmadığı hatırdan çıkarılmamalıdır¹⁰⁰.

Uygulamada temyizcinin sanığın lehine olup olmadığının tespiti, her zaman kolay değildir. Özellikle sanığın hem lehine hem de aleyhine olacak biçimde temyiz yoluna başvurabilecek olan Cumhuriyet Savcılarının temyiz gerekçelerinin değerlendirilmesi, bu nedenle önem arz etmektedir. Kanaatimizce temyizcinin sanığın lehine olup olmadığının tespitinde dikkate alınması gereken en önemli husus, temyiz edenin iradesidir. Bu itibarla temyiz dilekçesi ve gerektiğinde temyiz edenin duruşma tutanaklarına yansıyan beyanları ile varsa yazılı diğer beyanları incelenerek temyiz yoluna başvurmakla neyi amaçladığı ortaya konulmaya çalışılmalıdır. Buna göre usul kurallarına aykırılık nedeniyle yapılan temyiz, beraat hükmü hakkında yapılmışsa sanık aleyhine, mahkûmiyet hükmü hakkında yapılmışsa sanık lehine olarak kabul edilebilir¹⁰¹. Öte yandan böyle bir değerlendirme, her zaman doğru sonuçlar vermeyebilir. Sözgelimi Cumhuriyet Savcısı, dinlenmesi halinde sanığın daha ağır bir ceza ile cezalandırılmasına yol açacağını düşündüğü tanığa tanıklıktan çekinme hakkı tanınmasının hukuka aykırı olduğunu iddia ederek temyiz yoluna başvuruyorsa bu temyizcinin sanık lehine yapıldığı iddia edilemeyecektir. CMUK'a göre temyiz yoluna başvuran Cumhuriyet Savcısının gerekçe belirtmek zorunluluğu bulunmadığı için gerekçe göstermeksizin temyiz yoluna başvuran Cumhuriyet Savcısının talebinin sanık lehine mi yoksa aleyhine mi olduğunu belirtmesi gerekir¹⁰². Yargıtay, kimi durumlarda, Cumhuriyet Savcısına dilekçesini açıklamak üzere dosyayı mahalline iade edebilmek-

98 Bir noktadan bozulan kararın bütünüyle bozulmuş sayılacağı bozulmayan yönlerin onanmış sayılmayacağı hakkında bkz. TOROSLU/ FEYZİOĞLU, s. 395; KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1387; Öte yandan Kunter/Yenisey/Nuhoğlu, sadece sanık lehine bozulan hükmün nispi olarak kesinleşeceğini ifade etmiştir. Bu konuda bkz. KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1483; Ayrıca bozmadan sonra verilen hüküm üzerinde tekrar temyiz incelemesi yapan makâmın da önceki bozma kararı ile bağlı olmadığı hakkında bkz. TOROSLU/ FEYZİOĞLU, s. 403.

99 ÜNVER/ HAKERİ, s. 823; KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1389.

100 KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 1482; ÇINAR, s. 167.

101 KAYMAZ, s. 1410.

102 KAYMAZ, s. 1411.

tedir.

Özellikle kovuşturmanın eksik yapıldığına dair temyizler ile kesin bozma sebeplerine dayanan temyiz taleplerinin sanık lehine olup olmadığını bozma tarihi itibarıyla tespit etmek mümkün olmayabilir. Sözgelimi, bozma kararı mahkemenin yetkisiz olduğu gerekçesine dayanıyorsa yahut mahkeme heyetinin kanuna uygun teşekkül etmediği iddia ediliyorsa temyiz talebini sanık lehine olarak nitelendirmek mümkün değildir. Öyle ki yeni hüküm sanığın daha lehine veya aleyhine olabileceği gibi yeni mahkeme veya heyet tarafından aynı ağırlıktaki bir cezanın verilmesi de olasıdır. Kanaatimizce bu tür durumlarda usuli müktesep haktan veya aleyhe değiştirme yasağından söz edilemez. Çünkü kanunun bu konuda ölçüt aldığı husus “temyizcinin sanık aleyhine olmaması” değil “sanık lehine olması”dır. Şüphesiz bu açıklamalar, sanık temyizi için geçerli değildir. Bu vesile ile hükmün resen temyize tabi olmasının tek başına sanık aleyhine de temyiz edildiği sonucunu doğurmayacağını hatırlatmak gerekir¹⁰³.

Bu açıklamalar ışığında bakıldığında, öğretide savunulan, davanın düşmesi ve beraat nedenlerine, vekâlet ücreti, yargılama gideri ve hesap hatalarına yönelik temyiz başvurularının sanık aleyhine sayılmayacağı ve aleyhe değiştirme yasağını kaldırmayacağına dair düşünceye¹⁰⁴ ihtiyatla yaklaşmak gerektiğini düşünüyoruz¹⁰⁵. Şöyle ki katılanın kendisine vekâlet ücreti verilmesi gerektiğine, cezanın hatalı şekilde düşük hesaplandığına, zamanaşımı nedeniyle değil uzlaşma nedeniyle düşme kararı verilmesi gerektiğine dair temyiz itirazlarını, sanık lehine olarak değerlendirmek mümkün değildir. Yargıtay'ın son zamanlarda sırf vekâlet ücretine yönelik temyiz durumunda, davayı esastan incelemeye tabi hükmü doğru kabul ederek sadece vekâlet ücretine ilişkin itirazları incelediği bilinmektedir. Fakat bu uygulama, aleyhe değiştirme yasağından değil insani ve pratik gayelerle temyiz incelemesinin taleple sınırlandırılmasından kaynaklanmaktadır. Kaldı ki yargılama gideri, hakkında esasen tali bir muhakemenin konusunu oluşturmaktadır¹⁰⁶. Keza öğretide, bu tür sakıncalı durumlar göz önüne alınarak, aleyhe temyiz ve bozmanın varlığı durumunda dahi aleyhe temyizcinin çizdiği tavanın, aleyhe değiştirmenin

103 KAYMAZ, s. 1412; ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 239.

104 KAYMAZ, s. 1410.

105 “Bu itibarla, Yargıtay C.Başsavcılığı itirazının değişik gerekçe ile kabulüne, yerel mahkeme hükmünden dilekçe yazım ücretinin çıkartılmasına ilişkin Özel Daire düzelterek onama kararının kaldırılmasına, diğer yönleri usul ve yasaya uygun bulunan yerel mahkeme hükmünün, katılan lehine hüküm tarihinde geçerli Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin ikinci kısmının ikinci bölümünde yazılı 575 Lira vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekirken 150 Lira dilekçe yazım ücretine hükmedilmesi hususunun aleyhe temyiz bulunmaması nedeniyle eleştirilmesi suretiyle onanmasına karar verilmelidir.” (CGK, 27.09.2011, 2011/3-167, 2011/194)

106 Bkz. ÖZBEK, s. 864 vd.

sınırını teşkil etmesi, bu sınırdan daha ağır bir cezanın verilememesi gerektiği ifade edilmiştir¹⁰⁷.

2. Kazanılmış Hak Uygulamasının Kapsamı

Bozma üzerine hüküm kurulması sırasında korunması gereken kazanılmış hakka konu cezanın tür ve miktarını belirlemek de her zaman kolay değildir. Öyle ki kimi durumlarda, yeni kararda hükmedilen yaptırımın mı yoksa bozmaya konu hükümdeki cezanın mı sanık lehine olduğunu tayin etmek, imkânsız gibidir. Çünkü ceza ve türü dışında, paraya veya diğer seçenek yaptırımlara çevirme, erteleme, taksitlendirme gibi cezanın bireyselleştirilmesine ilişkin hususlar da kazanılmış hakka konu olmaktadır¹⁰⁸. Yargıtay, bu tür durumlarda bazen sanığın subjektif durumunun dikkate alınması gerektiğine dair kararlar vermiştir¹⁰⁹. Öte yandan, bu hususta uygulamada tam bir birlik bulunduğundan bahsetmek mümkün değildir. Sorun, genellikle adli para cezasının ertelenememesinden kaynaklanmaktadır. Bu tür durumlarda, hâkimin sanığın subjektif durumunu da dikkate alarak takdir hakkını isabetli kullanması büyük önem arz etmektedir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 07.10.2008 tarih ve 2008/198-211 sayılı kararında *“ilk hüküm sanık tarafından temyiz edilmeyerek kesinleşmiş olsaydı durum ne olacak idiyse, lehe temyiz bu durumu değiştirmemesi gerektiğini”* belirterek aleyhe değiştirme yasağının kapsamının ne olması gerektiğini somutlaştırmaya çalışmıştır¹¹⁰. Ancak bu ilkeyi de mutlak surette uygulamak mümkün olmamaktadır. Ana kural bu olmakla birlikte, uygulamada aleyhe değiştirme yasağının bir kısım istisnalarının bulunduğu kabul

107 KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU, s. 1484.

108 KAYMAZ, s. 1413 Ertelme ile ilgili olarak ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 240; ÜNVER/HAKERİ, s. 824; “CMUK’nın 326/son maddesi gereğince hükümlenen ceza miktarı bakımından sanığın kazanılmış hakları saklı tutularak, 29/12/2006 tarihli ilk hükümde yer alan 10 ay hapis ve 1.000,00 TL adli para cezası yerine 10 ay 25 gün hapis cezasına hükmedilmesi,” (15. CD, 12.02.2015, 2015/3100, 2015/17917); “... kazanılmış hakka esas teşkil eden 26/06/2008 tarihli hükümde yer verilmediği, kazanılmış hak uygulaması öncesi tayin edilen sonuç cezanın tür ve miktarı itibarıyla yasal imkan bulunmadığı halde adli para cezasının taksitlendirilmesine karar verilmesi ise karşı temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.” (5. CD, 14.01.2014, 2012/12921, 2014/386)

109 “... ilk hükümde, sanık hakkında hükmedilen hapis cezasının adli para cezasına çevrilip, taksitlendirilmesi verilen ikinci hükümde ise hapis cezasının ertelenmesi, 5237 sayılı TCK’nın 50 ve 51. maddelerinin her ikisinin de kişiselleştirme kurumu ve birbirlerine önceliklerinin bulunmaması ve birinin diğerine göre daha lehe olduğunun ilke olarak ileri sürülemeyecek olması, lehe-aleyhe durumunun ancak somut olaydaki şartlar dikkate alınmak suretiyle belirlenmesi gerektiğinden, mahkemece lehe temyiz davası üzerine, ilk hükümde adli para cezasına çevrilip, taksitlendirilen cezanın, ikinci hükümde neden hapiste bırakılıp, ertelendiğinin gerekçesi gösterilmemiş ise de, sanığın ekonomik durumunun zayıf olduğu şeklindeki savunma ve dosyadaki diğer deliller karşısında, yapılan ikinci uygulamanın kazanılmış hak ilkesini ihlal edici nitelikte bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.” (12. CD, 15.03.2012, 2011/12504, 2012/7305, KAYMAZ, s. 1414)

110 Bkz. KAYMAZ, s. 1427.

edilmektedir.

Bu istisnalardan biri, mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak hükmedilmesi gereken hak yoksunluğudur. Yargıtay uygulamasında, TCK'nın 53/1. maddesi gereğince hükmedilmesi gereken hak yoksunluğu konusunda, kazanılmış hak doğmayacağı kabul edilmektedir¹¹¹. Eğer hüküm başka bir nedenle bozulmayacaksa mahkûmiyetin onanmasına dair kararda bu hususa vurgu yapılması şeklindeki eleştiriye yer verilmektedir¹¹². Buna karşın, aynı kanunun 53/5. maddesi gereğince hükmedilmesi gereken hak yoksunluğu konusunda, kazanılmış hak doğacağı kabul edilmektedir¹¹³. Keza Yargıtay Ceza Genel Kurulu 765 sayılı TCK'nın 31. maddesi gereğince hükmedilen hak yoksunluğunun ferî bir ceza mahiyetinde olduğunu ve kazanılmış hakka konu teşkil edeceğini kararlaştırmıştır¹¹⁴.

Ertelenen hapis cezası nedeniyle TCK m. 51/3 uyarınca hükmedilmesi gereken denetim süresi konusunda da kazanılmış hak oluşmayacağı kabul edilmektedir¹¹⁵. Buna karşın denetim süresinin cezanın yarısından bir katına kadar olacağı nazara alındığında, temyiz edilmeyen ilk hükümde karara bağlanmaması durumunda bozma üzerine kurulacak hükümde denetim süresinin alt sınırdan yani cezanın yarısı kadar tayini gerekir. Dolayısıyla burada kısmi de olsa bir kazanılmış hak söz konusudur.

Suçun nitelendirilmesi bakımından da bir kazanılmış hak doğması söz konusu değildir¹¹⁶. Mahkeme, bozma üzerine suçun vasfını herhangi bir sınırlama olmaksızın tayin edebilecektir¹¹⁷. Dolayısıyla, mahkeme

111 ÜNVER/ HAKERİ, s. 872, 873.

112 "Görüldüğü gibi, mahkûmiyet halinde, mahkûmiyetin yanı sıra güvenlik tedbirlerinin uygulanması gereken hallerde buna da hükmolunması esasen zorunludur. Ancak, yukarıda açıklandığı üzere, mahkûmiyetin yasal sonucu olması ve kazanılmış hakka konu olmaması nedeniyle her zaman infaz edilebileceğinden yalnız başına bozma nedeni olarak değerlendirilmekte ve uygulamada eksikliğe işaret edilmekle yetinilmektedir. Ancak, hükmün bir başka nedenle bozulması halinde bu hususun da bozma nedenlerine ekleneceği açıktır." (CGK, 03.06.2008, 2008-5/56, 2008/156)

113 "Dairemizce de benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20/09/2011 günlü 2011/5-104 Esas, 2011/183 sayılı Kararında belirtildiği üzere TCK'nın 53/5. maddesinin uygulanmaması kazanılmış hak niteliğinde olup aleyhe bozma yasağına konu olacağından suçların 5237 sayılı Yasanın 53/1-a maddesindeki yetkinin kötüye kullanılması suretiyle işlendiği kabul edilmesine rağmen, sanık hakkında aynı Yasanın 53/5. maddesinin uygulanmaması karşı temyiz bulunmadığından bozma sebebi yapılmamıştır." (5. CD, 10.02.2014, 2012/13051, 2014/1233)

114 CGK, 01.04.2008, 2008/1-53, 2008/70.

115 ÜNVER/ HAKERİ, s. 826; "Kazanılmış hakka konu teşkil etmeyen ve infaza ilişkin olan denetim süresinin TCK'nın 51/3. maddesine aykırı olarak verilen ceza süresinden daha az süre ile tayini ..." (5. CD, 03.03.2014, 2013/284, 2014/2209)

116 ÜNVER/ HAKERİ, s. 824; ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAĞIZ/ TEPE, s. 771.

117 TOROSLU/ FEYZİOĞLU, s. 358; ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 239; "... O halde lehe temyiz davası üzerine suç vasfının saptanmasında yanlıya düşüldüğünün belirlenmesi halinde cezanın tür ve miktarı yönünden kazanılmış hak saklı tutularak hükmün bozulmasına karar verilmelidir. Suçun niteliğinde yanlıya düşülmesinin dışında, daha ağır cezayı gerektiren nedenlerden bir veya birkaçının uygulanmaması gibi durumların varlığı halinde ise Yargıtay'ca

bozulan hükümdeki suç vasfına göre değil, kendi belirlediği vasa göre hareket edecektir. Sözelimi, önceki hüküm görevi kötüye kullanma suçundan kurulmuş ve eylemin zimmet suçunu oluşturacağından bahisle bozulmuşsa uyma kararı veren mahkeme, zamanaşımı süresini görevi kötüye kullanma suçuna göre değil zimmet suçuna göre belirleyecektir. Bu husus, uygulamada “çifte atıfet yasağı” olarak adlandırılmaktadır. Buna göre aleyhine temyiz yoluna başvurulmayan sanığın kazanılmış hakkı, sadece ilk hükümdeki sonuç ceza ve diğer yaptırımların miktarı bakımından söz konusu olacaktır¹¹⁸. Sonuç ceza dışındaki tüm uygulamalar yönünden, kazanılmış hak yokmuşçasına davranılmalıdır. Sözelimi, hakkında 3 yıl hapis cezasına hükmedilen ve fakat kazanılmış hakkı nedeniyle sonuç cezası 1 yıl hapis cezasına indirilen sanık hakkında erteleme, seçenek yaptırımlara çevirme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi olasılıkları hükümde tartışmaya gerek ve imkân yoktur¹¹⁹.

yol göstermek ve uygulamada birliği sağlamak amacıyla tespit edilen yasaya aykırılıklar konusunda eleştiri ile yetinilmesi gerekmektedir.” (CGK, 03.04.2012, 2011-12/378, 2012/137); “ ... iddia ve kabul olunması karşısında, eylemin 5237 sayılı TCK’nın 158/1-d maddesinde tarifini bulan nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmayacağına dair delilleri tayin ve takdir görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş, sanıkların temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan hükmün bu sebepten dolayı 5320 sayılı Kanun’un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK’nun 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, CMUK’nun 326/son maddesi uyarınca ceza miktarı bakımından kazanılmış hakkın gözetilmesine,” (15. CD, 12.02.2015, 2015/643, 2015/17434)

118 ÜNVER/HAKERİ, s. 824; KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU, s. 1390; “Öğretide “lehe yasa yolu davası üzerine aleyhe değiştirmeme mecburiyeti” veya “aleyhe düzeltme yasağı” olarak da tanımlanan bu kural, infaz edilecek sonuç cezanın miktar ve türü bakımından olup, bu yasak, verilecek yeni hükümde suçun başka türlü nitelendirilmesine engel oluşturmamaktadır. Zira yasa koyucu lehe yasa yolu davası üzerine sanığa, suç niteliği yönünden kazanılmış hak olanağı tanımamıştır. Bu itibarla bir suçtan dolayı ceza verilmişse ve temel cezada artırma ve eksiltme yapılmışsa bu kural gereği olarak her iki kararda en sonunda verilen cezalar karşılaştırılacak, yenisi eskisinden daha ağır olmayacaktır. Sonuç cezanın miktar ve türüne bakılacağından, sonuca etkili olsa da önceki hususlar ve bu kabulün olası sonuçları bakımından bir karşılaştırma yapılamayacaktır. ...” (CGK, 14.06.2011, 2011/7-48, 2011/128)

119 “Yargıtay’ın görevi, yasaların ülke genelinde hukuka uygun olarak uygulanıp uygulanmadığını denetlemek, içtihatları ile ülkede yasaların ve hukuk kurallarının uygulanmasındaki birliği sağlamaktır. Bu görev gözetildiğinde, temyiz incelemesine konu olan hükümde, suç vasfında bir isabetsizlik saptandığı takdirde, aleyhe temyiz olmasa bile bu husus bozma nedeni yapılacaktır. Aksine kabul, hukuk kurallarının Türkiye genelinde farklı uygulanmasına yol açar ki bu da Yargıtay’ın kuruluş amacına ve eşitlik ilkesine aykırı olur. Zira, aynı eylem nedeniyle değişik mahkemelerde yargılanan sanıklardan, suç vasfı doğru olarak belirlenen sanığın mahkûmiyeti ile ceza zamanaşımı, memuriyetten yoksun bırakılma, seçilme hakkının kaybı, olası bir af yasası karşısında değişik durumlara karşılaştırılması gibi sonuçlarla muhatap olmasına rağmen, suç vasfı yanlış olarak belirlenen sanığın, açıklanan sonuçlarla karşılaşmaması ve hatta hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumundan yararlanması söz konusu olur ki bu durum, eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi, hak ve adalet duygusunu da incitir.

Yine, aleyhe değiştirmeme kuralı uyarınca hakkında ağır sonuç ceza uygulanmayan, diğer bir deyişle bu kuraldan yararlanmış olan bir sanığın önceki yanlış uygulamaya nedeniyle

Doğrudan sonuç cezanın miktarını etkilememesine rağmen fiilen infaz edilecek hapis cezası miktarını etkileyeceğinden tekerrür hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığı ve ne şekilde uygulandığı, aleyhe değiştirme yasağı kapsamında kabul edilmektedir¹²⁰. Öte yandan, sadece tekerrüre esas alınacak hükmün yanlış belirlenmesi durumunda kazanılmış hakkı kabul etmeyen Yargıtay uygulaması, haklı şekilde eleştirilmektedir¹²¹. Çünkü 5275 sayılı Kanun'un 108/2. maddesi hükmü gereğince, önceki karardakinden daha ağır bir mahkûmiyetin tekerrüre esas alınması nedeniyle sanığın şartla tahliyesi gecikebilecektir. Benzer nedenlerle, tekerrür hükümlerinin bir parçası olan denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması hususunda kazanılmış hak doğmayacağı yönündeki düşünceye¹²² de katılmaya imkan yoktur..

Bir diğer istisna da mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden sonra kanun değişikliği nedeniyle yeniden değerlendirme yapılarak lehe sananın tespiti suretiyle hüküm kurulmasına ilişkin uyarılama yargılamasıdır¹²³. Yargıtay uyarılama yargılaması sırasında verilen hüküm sadece sanık lehine temyiz edilse dahi kazanılmış hakka yol açmayacağını kabul etmekte bunu da hükmün esasen infaza ilişkin bir karar olduğu gerekçesine dayandırmaktadır.

ortaya çıkan hafif sonuç cezadan ötürü ikinci kez avantajlı bir uygulamadan yararlandırılmasının da adalet ve hakkaniyete uygun olacağından söz etmeye olanak yoktur. Bu durumda, sanığın sabit kabul edilen eyleminin asil cezasının 1 yıl 3 ay hapis olmayıp, 2 yıl 1 ay hapis olması gerektiği gözetildiğinde; bu miktar itibarıyla da sanık hakkında 5271 sayılı CYY'nın 231. maddesi gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına olanak bulunmamaktadır.

Yerel mahkemenin yanlış uygulamaya sonucu belirlediği sonuç ceza esas alınmak suretiyle, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının olanaklı olduğunun kabulü halinde ise; sanığın, önceki yanlış uygulamaya nedeniyle ortaya çıkan hafif sonuç cezadan, ikinci kez mahkûmiyetin sonuçlarını da kapsayacak şekilde yararlandırılmasını sağlayacak, sanığa tanınmış olan atıfet genişletilmek suretiyle hakkaniyete aykırı sonuçların doğmasına, adalet ve eşitlik ilkelerinin zedelenmesine yol açılmış olacaktır." (CGK, 03.04.2012, 2011/1-352, 2012/135)

120 " ... TCY'nın 58. maddesinde düzenlenmiş bulunan "tekerrür müessesesinin" uygulanma koşulları bulunmakta ise de; mahkûmiyet hükmünde 5237 sayılı Yasanın 58. maddesinin 6 ve 7. fıkralarının uygulanmasına karar verilmemiş olması ve aleyhe yönelen temyiz bulunmaması karşısında, 5320 sayılı Yasanın 8. maddesindeki hüküm uyarınca halen yürürlükte bulunan 1412 sayılı CYUY'nın 326/son maddesinde belirtilen, lehe temyiz davası üzerine cezanın aleyhe değiştirilmemesi kuralı uyarınca, hükmün tekerrür hükümlerinin uygulanmaması isabetsizliğinden bozulması olanaklı değildir." (CGK, 06.04.2010, 2010/6-48, 2010/74); Aynı yönde: ÜNVER/HAKERİ, s. 825.

121 Bu yönde: KAYMAZ, s. 1441.

122 "...Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun Dairemizce de benimsenen 18/06/2013 gün 2013/8-54 Esas, 2013/307 sayılı Kararında belirtildiği üzere, mükerrir olan sanık hakkında cezasının infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması, kazanılmış hakka konu olmayacağı da gözetilerek, mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine karar verilmesinin zorunlu bir sonucu olmasına rağmen bu hususun uygulanmaması," (5. CD, 21.01.2014, 2013/465, 2014/648)

123 KAYMAZ, s. 1420; ÜNVER/HAKERİ, s. 825.

Güvenlik tedbirleri konusunda verilen kararlar da kazanılmış hakka konu teşkil etmemektedir¹²⁴. Yargıtay Ceza Genel Kurulu müsadereenin bir güvenlik tedbiri olduğunu ve kazanılmış hakka konu teşkil etmeyeceğini kararlaştırmıştır¹²⁵. Kanaatimizce bu kararı “sanığın korkusuzca yasa yoluna başvurması” ilkesiyle bağdaştırmak mümkün değildir. Kaldı ki müsadere konusunda hiçbir karar verilmemesi durumunda bunun bir bozma nedeni yapılamayışı, müsadere talebinin ayrı bir yargılama ile sonuçlandırılabilme ihtimali ve esas yargılamadan ayrı olarak verilecek bir müsadereye yer olmadığına dair kararı sanığın temyiz etmeyeceği hususları nazara alındığında, müsadereenin hukuki niteliği ne kabul edilirse edilsin, bu konuda verilmiş bir kararın kazanılmış hakka konu teşkil etmesi, hakkaniyetin gereği; hukuki istikrar ve yeknesaklığın sağlanmasının koşulu-
dur.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, maddi hata nedeniyle eksik cezaya hükmedilmesi durumunda da kazanılmış hakkın söz konusu olmayacağını kabul etmektedir¹²⁶. Kanaatimizce kazanılmış hakkın korunmasına ilişkin düzenlemelerin amacı nazara alındığında, söz konusu düşüncüyü kabule imkân yoktur. Nitekim uygulamada bu yönde kararlara da rastlanmaktadır¹²⁷.

3. Kazanılmış Hak Uygulamasının Biçimi

Yargıtay kararlarında çoğu kez bu husus, kazanılmış hakkın saklı tutulduğunun yazılması suretiyle ilk derece mahkemesinin dikkati çekilmektedir¹²⁸. Buna karşın bu hususun bozma kararında belirtilmemiş olması,

124 ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 240.

125 “Güvenlik tedbiri niteliğindeki zorlama karar verilmemesi aleyhe bozma yasağına konu olamayacaktır.” (CGK, 20.12.2011, 2011/6-219, 2011/280); Aynı yönde: ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 240.

126 “Yerel mahkemece, taksirle yaralama suçundan sanık hakkında adli para cezası belirlenen 5237 sayılı TCK’nun 89/1. maddesi uyarınca takdir edilen 120 tam gün sayısının, aynı kanunun 52/2. maddesi gereğince bir gün karşılığı olarak takdir edilen 20 TL miktar ile çarpılması sırasında hesap hatası yapılmak suretiyle “2400 Lira” yerine “2.240 Lira” olarak eksik ceza tayin edilmiş olup, adli para cezasının hesaplanmasında esas alınacak olan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak belirlenen miktarın çarpılması sırasında iradi olmaksızın, diğer bir ifadeyle işlem hatası yapıldığı anlaşıldığından, sanık aleyhine temyiz bulunmasa dahi, yerel mahkemece yapılan basit matematik hatasına ilişkin aykırılık nedeniyle sonuç adli para cezasının “2400 Lira” olarak belirlenmesi suretiyle hükmün düzeltilerek onanmasına karar verilmesi yerindedir.” (CGK, 11.02.2014, 2013/12-70, 2014/57, İLHAN/ EREL/ FAZLA/ HALİTOĞLU/ ÖRER/ BOZOĞLU/ ÇAKIL/ KURŞUN/ KÖSE/ KIR, s. 2129)

127 “Hakaret suçlarının alenen işlendiği anlaşıldığı halde TCK’nın 125/4. maddesinin uygulanmaması ile hakaret suçundan sanık Gökhan Küncü hakkında TCK’nın 125/3-a ve 43/2. maddeleri uygulanmak suretiyle belirlenen cezadan TCK’nın 62/1. maddesine göre indirim yapılması sırasında hesap hatası sonucu hapis cezasının 1 yıl 15 gün yerine 11 ay 8 gün olarak eksik belirlenmesi aleyhe temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.” (5. CD, 07.01.2014, 2013/2887, 2014/110)

128 “... Kanuna aykırı, sanıkların temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükümlerin bu sebeplerden dolayı 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi gözetilerek kazanılmış hak

sanık bakımından bir hak kaybına yol açmaz. Zira kanunun emredici bu hükmünü, mahkeme, resen uygulamak zorundadır. Kazanılmış hak sınırının belirlenmesinde, bozulan karardaki sonuç ceza miktar ve türü esas alındığından mahkeme, bu sınırlayıcı hüküm hiç yokmuşçasına yeni bir hüküm kurmalı, ayrıca kazanılmış hakka vurgu yaparak hüküm fıkrasına infaz edilmesi gereken cezanın tür ve miktarını belirten bir ibare eklemelidir. Diğer bir deyişle kazanılmış hak, sadece infazda dikkate alınabilecek şekilde uygulanmalıdır¹²⁹. Bunun dışında hüküm, olması gerektiği şekliyle kurulmalıdır. Sözelimi, mahkeme bozulan hükümle bağlı kalmaksızın temel cezayı yasal gerekçelerle daha ağır tayin edebilmeli ve önceki hükümde uygulanmayan ağırlatıcı nedenlerle cezanın arttırılmasına karar verebilmelidir¹³⁰. Buna karşın Yargıtay, sanık aleyhine temyiz yoksa sadece aynı suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halinden ceza verilmesi gerektiği gerekçesiyle mahkûmiyet hükümlerini bozmamakta söz konusu uygulama hatasını eleştirerek onama yolunu tercih etmektedir¹³¹. Kanaatimizce de isabetli olan bu uygulama,¹³² aleyhe değiştirme yasağının temyiz incelemesi sırasındaki görünümünü ilgilendirmektedir¹³³.

saklı kalmak üzere CMUK'nun 321 ve 326/son maddeleri uyarınca BOZULMASINA," (5. CD, 07.01.2014, 2013/2887, 2014/110)

- 129 "03/07/2009 tarihli ilk hükmün Dairemizin 27/09/2011 tarih ve 2010/5842 Esas, 2011/21255 Karar sayılı ilamı ile bozularak ortadan kalkmış olması karşısında mahkemece uyulan bozma kararı doğrultusunda yeni bir hüküm kurulduktan sonra CMUK'un 326. maddesi uyarınca kazanılmış hakka konu olan sonuç adli para cezası ile taksit miktar ve sayısının belirtilmesi ile yetinilmesi yerine kanunlar arasında karma uygulama yapılması sonucunu doğuracak şekilde önceki hükümde yer alan ve zimmet suçundan verilen nihai cezanın miktarı itibarıyla uygulanabilirliği de bulunmayan cezanın kişiselleştirilmesine ilişkin bölümlere yer verilmesi suretiyle hükmün karıştırılması," (5. CD, 07.01.2014, 2012/12675, 2014/76)
- 130 ÜNVER/HAKERİ, s. 824; "23.06.1950 gün ve 21-1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı da bu doğrultudadır. Karara göre; "Gerek umumi Ceza Kanununun ve gerek hususi Ceza Kanunları meyanında bulunan Millî Korunma Kanununun bir maddesinin muhtelif fıkralarındaki cezalardan ağır ceza hükmünü ihtiva eden fıkranın asgari haddiyle mahkûmiyetine karar verilmiş olan sanığın aleyhine verilen hükmü temyiz etmesi üzerine hafif ceza hükmünü muhtevi fıkraya tevfikan ceza verilmesi hakkındaki bozma kararına uyulduktan sonra Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 326. maddesi sarahati hükmünce, evvelce verilmiş hüküm ile tayin edilmiş olan cezadan ağır olmamak şartıyla bu fıkradaki cezanın azami haddiyle ceza verilmesi müstesna hakkın ihlali mahiyetinde" değildir. Bu nedenlerle, ilk hükümdeki sonuç cezanın "3 yıl 1 ay 15 gün hapis ve 20.820 YTL adli para cezası", sonraki hükümdeki sonuç cezanın ise "2 yıl 6 ay hapis ve 16.660 YTL adli para cezası" olması karşısında; temel cezanın ilk hükümde "3 yıl hapis ve 1000 gün adli para cezası", sonraki hükümde ise "6 yıl hapis ve 2000 gün adli para cezası" olarak belirlenmiş olması, 1412 sayılı CYUY'nun 326/son maddesindeki "aleyhe değiştirmeme kuralına" aykırılık oluşturmamaktadır. " (13.04.2010, 2010/8-72, 2010/89)
- 131 "Suçun vasıflandırılması ile ilgili bir uyuşmazlık ve aleyhe temyiz de bulunmayan bir davada, başkaca bir hukuka aykırılık da içermeyen hükmün, eylemin aynı suçun nitelikli halini oluşturduğundan bahisle eleştirilerek onanmasına karar verilmesi gerektiğinden, Özel Daire bozma kararı isabetsizdir." (CGK, 24.04.2012, 2011-2/354, 2012/167)
- 132 Öğretide Şahin/Göktürk, bu tür durumlarda bozma yapılması gerektiği görüşündedir. Bu konuda bkz. ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 240.
- 133 Bkz. ÜNVER/HAKERİ, s. 825.

B. Önceki Hükümün Ortadan Kalkması

Yargıtay tarafından verilen bozma kararı ile temyize konu hükmün varlığı ortadan kalkar¹³⁴. Dolayısı ile dava hakkında yeni bir hüküm kurulması zorunluluğu doğar¹³⁵. Öte yandan, bozma kararının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı üzerine ortadan kaldırılması durumunda hüküm, yeniden varlık kazanacaktır. Mahkemenin verdiği hükmün bozma ile ortadan kalkmış olması, mahkemenin koruma tedbirlerine ilişkin olarak verdiği kararların ortadan kalktığı anlamına gelmez¹³⁶. Sözgelimi, Yargıtay bozma kararı vermiş olsa bile mahkemenin tutukluğun devamına ilişkin karar varlığını devam ettirir. Şüphesiz, Yargıtay'ın bozma ile birlikte veya bozmadan önce tahliye kararı vermesi de mümkündür.

Önceki hükmün ortadan kalkmış olması nedeniyle yeni hüküm kurulurken eski hükme atıf yapılması, hukuka uygun değildir¹³⁷. Yeni hüküm bir hükmün taşınması gereken tüm unsurları taşınmalıdır. Mahkemenin bozma kararına direnme kararı vermesi bu durumu değiştirmez¹³⁸.

134 TOROSLU/FEYZİOĞLU, s. 395; Öğretide Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, önceki hükmün, yerel mahkemenin bozmaya uyma karar vermesi ile ortadan kalkacağı düşünüsindedir. Bu konuda bkz. ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 825; Aynı yönde: ÖZTÜRK/ ERDEM, s. 903; ÜNSAL, s. 374.

135 ÇINAR, s. 164.

136 Yargıtay'ın düşme kararı vermesi durumunda dava ile verilmiş tüm kararların hükümsüz hale geleceği hakkında bkz. TOROSLU/FEYZİOĞLU, s. 397; Öğretide Şahin/Göktürk, bu durumu, bozmadan sonra yargılamanın yeniden başlamasıyla önceki hükmün ortadan kalkacağı kabulü düşüncesiyle açıklamıştır. Bu konuda bkz. ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 260.

137 BAKICI, s. 1349.

138 CENTEL/ZAFER, s. 790; ÜNVER/HAKERİ, s. 875; "İncelenen dosya içeriğinden, Yerel Mahkemece verilen son kararda, gerekçe bölümünden hemen sonra, hüküm başlığı altındaki kısımda "...mahkememizin usul ve yasaya uygun bulunan 05.02.2008 gün ve 2007/398 esas 2008/72 karar sayılı hükmünde direnilmesine" denildikten sonra, ayrı bir hüküm tesis edilmediği görülmektedir.

Yargıtay'ın duraksamasız uygulamalarına göre; bir hüküm, bozulmakla tamamen ortadan kalkacağından, yerel mahkemelerce direnme kararı verilirken de, 5271 sayılı CYY'nın 230, 231, 232. maddelerine uygun yeni bir hüküm kurulmaması, 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi gereğince halen yürürlükte bulunan 1412 sayılı CYUY'nın 308. maddesi uyarınca usule aykırılık oluşturmaktadır.

Ceza Genel Kurulunun 25.04.2000 gün ve 83-89 sayılı kararında gösterilen ilkeler, 5271 sayılı CYY'nın 230 ve 232. maddeleriyle birlikte değerlendirildiğinde; hükmün, başlık, sorun, gerekçe ve sonuç (hüküm) bölümlerinden oluşması gerektiği anlaşılmaktadır. Buna göre; "başlıkta", hükmü veren mahkemenin adı, mahkeme başkanının ve üyelerinin veya hâkimin, Cumhuriyet savcısının ve zabıt katibinin, katılanın, mağdurun, vekilinin, kanuni temsilcisinin ve müdafinin adı ve soyadı ile sanığın açık kimliği, beraat kararı dışında suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi, sanığın gözaltında veya tutuklu kaldığı tarih ve süre ile halen tutuklu olup olmadığı belirtilmeli, "sorun" bölümünde, iddia ve savunmada ileri sürülen görüşler ortaya konulmalı, "gerekçe" kısmında mevcut deliller tartışılıp değerlendirildikten sonra, hükme esas alınan ve reddedilen deliller belirlenmeli ve delillerle sonuç arasındaki bağ üzerinde durularak, niçin bu sonuca ulaşıldığı anlatılmak suretiyle hukuki nitelendirmeye yer verilmeli, "sonuç (hüküm)" kısmında ise CYY'nın 230 ve 232. maddeleri uyarınca CYY'nın 223. maddesine göre verilen kararın ne olduğu, TCY'nın 61. ve 62. mad-

C. Bozmanın Sirayeti

CMUK'un 325. maddesi ve CMK'nın 306. maddesinde, hükmün sanık lehine bozulması ve bozma nedenlerinin hakkındaki hükümler temyiz edilmeyen diğer sanıklar hakkında uygulanma olanağı varsa bu sanıkların da haklarındaki hükümleri temyiz etmişçesine, bozmadan istifade edeceği hükme bağlanmıştır¹³⁹. Bu husus, uygulamada "bozmanın sirayeti" veya "bozmanın teşmili" olarak adlandırılmaktadır¹⁴⁰. Keza öğretide ise bozmanın "yayıma etkisi"¹⁴¹ veya "genişleme etkisi"¹⁴² olarak adlandırılmaktadır¹⁴³. Hükmü hiç temyiz etmeyen yanında, temyiz süresini geçirmesi nedeniyle talebi reddedilen sanık lehine de bozma teşmil ettirilebilir¹⁴⁴. Buna karşın, kanaatimizce, bozmanın sirayet ettirileceği hükmün bozulan hükümle birlikte verilmiş olması gerekir. Sözelimi, aynı dosya kapsamında verilen ilk bozma sirayet ettirilmemişse, artık ikinci bozma sirayet ettirilememelidir. Bu durumda aradan uzunca bir zaman geçmiş olsa bile ilk bozmanın sirayet ettirilmesi düşünülebilir. Keza, bozmanın teşmil edileceği hükmün temyiz edilebilir bir hüküm olması gerekir. Bu itibarla, bozma kararı hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına sirayet ettirilemez. Miktar bakımından kesin olan hüküm de bu şekilde teşmile konu edilememelidir. Yargıtay, henüz kesinleşmeyen hükümlerin yasa değişikliği nedeniyle bozulması halinde dahi bozmanın diğer sanıklar hakkındaki hükümlere sirayet ettirilemeyeceğini kararlaştırmıştır¹⁴⁵.

delerinde belirlenen sıra ve esaslara göre uygulanan yasa maddeleri ve hükmolunan ceza miktarı, yine aynı Yasanın 53. ve devamı maddelerine göre, cezaya mahkûmiyet yerine veya cezanın yanı sıra uygulanacak güvenlik tedbiri, cezanın ertelenmesine, hapis cezasının adli para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilmesine veya ek güvenlik tedbirlerinin uygulanmasına veya bu hususlara ilişkin istemlerin kabul veya reddine ait dayanaklar, yasa yollarına başvurma ve tazminat isteme olanağının bulunup bulunmadığı, yasa yoluna başvurma olanaklı ise yasa yolunun ne olduğu, şekli, süresi ve mercii duraksamaya yer vermeyecek biçimde açıkça gösterilmelidir.

Somut olayda; Yerel Mahkemece, belirtilen ilkeler doğrultusunda işlem yapılmamış, bozulmakla ortadan kalkan eski hükmünde direnilmesine karar verildikten sonra, 5271 sayılı CYY'nın 230 ve 232. maddeleri uyarınca verilen kararın ne olduğu, uygulanan yasa maddeleri, hükmolunan ceza ve diğer hususlar gösterilmeyerek, hükmünde bulunması zorunlu olan "sonuç (hüküm)" kısmı eksik bırakılmıştır.

Bu itibarla; sonuç (hüküm) bölümünü ihtiva etmeyen direnme kararının, sair yönleri incelenmeksizin usule ilişkin bu nedenden ötürü bozulmasına karar verilmelidir." (CGK, 13.10.2009, 2009/4-148, 2009/230)

139 Öğretide sadece bozma kararlarının değil bozarak düzeltme (ıslah-düzelterek onama) kararlarının da hükmü temyiz etmeyen sanıklara sirayet etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bkz. ÜNSAL, s. 369, 370.

140 Bu hususun temyiz yolunun yayılma etkisi olarak adlandırılması hakkında bkz. ÖZBEK, s. 745.

141 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 768.

142 KUNTER/ YENİŞEY/ NUHOĞLU, s. 1469; YURTCAN, s. 526.

143 ÇINAR, s. 151; ÜNSAL, s. 368.

144 ÜNVER/ HAKERİ, s. 868.

145 Bu konuda bkz. ÜNVER/HAKERİ, s. 869

Yasada bu hususta kimin karar vereceği açıkça düzenlenmemiştir. Yargıtay kimi kararlarında bozma kararının hükmü temyiz etmeyen sanıklara da teşmil ettirileceğini açıkça belirterek hüküm mahkemesine takdir hakkı bırakmamaktadır. Keza hüküm veren ilk derece mahkemesinin de bozma kararının diğer sanıklara sirayetini kararlaştırması mümkündür¹⁴⁶. Zira kanunun ifadesi takdiri değil emredicidir. Teknik olarak, teşmil suretiyle verilen bozma kararının temyiz üzerine verileden bir farkı yoktur. Buna nedenle Yargıtay'ın bozmanın teşmilinden sonra verilen hükmün temyiz edilemeyeceğine dair düşüncesine katılmaya imkan yoktur¹⁴⁷. Teşmili de içeren bozma kararına karşı yerel mahkemenin direnme kararı vermesi durumunda ise ilk hüküm temyiz etmeyen sanık direnme hükmünü de temyiz edemeyecektir¹⁴⁸. Teşmil suretiyle bozulan bir karar varsa mahkeme infaz işlemlerini durdurmalıdır. Çünkü infaza başlamanın ön koşulu hükmün kesinleşmiş olmasıdır. Buna karşın infazı durduran mahkeme, yargılamaya devam edeceğinden durumun gereklerine göre sanık hakkında yakalama, tutuklama veya adli kontrol tedbirlerini uygulayabilecektir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu yasa değişikliği nedeniyle yapılan uyarılama yargılaması sırasında verilen bozma kararlarının diğer sanıklara teşmil ettirilemeyeceğine karar vermiştir¹⁴⁹.

SONUÇ

Pozitif ceza hukukumuzda temyiz incelemesi yapma görevi, bölge adliye mahkemeleri faaliyete geçirilemediği için halen Yargıtay'dadır. Temyiz incelemesi üzerine verilen Yargıtay kararlarına karşı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından itiraz veya maddi hatanın düzeltilmesi yollarına başvurulması mümkündür. İtiraz üzerine incelemenin öncelikle ilgili dairece yapılacağına dair düzenlemenin yürürlüğe girmesiyle maddi hatanın düzeltilmesini isteme yolu önemini kaybetmiştir. CMK'da yer alan ve farklı uygulamaları tarif düzenlemelere karşın dosyaların savcılık teşkilatları aracılığı ile transfer edilmesi yerinde bir uygulamadır. Yargıtay'ın bozma kararından sonra duruşma açılması ve tarafların dinlenmesi gerekir. Buna karşın davetiye tebliğine rağmen duruşmaya gelmeyen veya

146 KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU, s. 169; ÜNVER/HAKERİ, s. 8866; ÇINAR, s. 153.

147 Aynı yönde: ÜNVER/HAKERİ, s. 866; Ayrıca bkz. TOROSLU/FEYZİOĞLU, s. 404

148 ÜNVER/HAKERİ, s. 867; ÜNSAL, s. 369.

149 "Yasa koyucu, sonradan yürürlüğe giren yasa hükümleri uyarınca yapılacak uyarılama yargılaması ve sonuçlarını özel olarak düzenlemiş bulunduğundan, 1412 sayılı CYUY'nun 325 ve 5271 sayılı Yasanın 306. maddesi hükmünün lehe yasanın değerlendirilmesi gerekçesiyle yapılan bozmalarda uygulanması olanağı bulunmamaktadır. Her iki yargılamanın koşulları ve sonuçları birbirinden farklı olduğundan, haklarındaki hüküm kesinleşenlerle, yargılamaları devam edenlerin birlikte yargılanması da yasal olarak olanaklı değildir." (CGK, 31.01.2012, 2011-6/249, 2012/1)

dosyadaki adresine davetiye tebliğ olunamayan kimselerin dinlenmesi usul hukuku açısından zorunlu değildir. Sanık, hakkında öncekinden daha ağır bir ceza verilecekse, mutlaka dinlenmelidir. Yargıtay'ın bozma kararlarına uyma zorunluluğu bulunmadığı gibi bozmaya uyduktan sonra da ilk derece mahkemesinin “serbestiyeti” kuralıdır. Bu kuralın istisnaları, aleyhte değiştirme yasağı ve eksik soruşturmaya dayanan bozma gerekçesidir. Bozulan hüküm sanık aleyhine temyiz edilmemişse bozmadan sonra daha ağır bir ceza verilemez. Bozmanın sirayet ettirilmesi suretiyle hakkında yeni bir hüküm kurulan sanık, bu hükme karşı yasa yoluna başvurabilmelidir.

KAYNAKLAR

BAKICI Sedat, **Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunu Genel Hükümler**, 3. Baskı, Ankara 2000.

CENDEL Nur/ Zafer Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 11. Bası, İstanbul 2014.

ÇINAR Ali Rıza, **Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu**, Ankara 2006.

İLHAN Abdulkadir/ EREL Kemalettin/ FAZLA Yüksel/ HALİTOĞLU Coşkun/ ÖRER Fatma Betül/ BOZOĞLU Süleyman/ ÇAKIL Dursun/ KURŞUN Ömer Faruk/ KÖSE Mehmet/ KIR Oğuzhan, **Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2005-2015)**, Ankara 2015.

KAYMAZ Seydi, “Ceza Muhakemesinde Aleyhte Değişirme Yasağı (Prohibition of Reformatio in Peius)”, **T. C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Özel Sayı Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan (Yıl: 2013, Cilt: 19, Sayı:2).

KUNTER Nurullah/ YENİSEY Feridun/ NUHOĞLU Ayşe, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 16. Baskı, İstanbul 2008.

ŞAHİN Cumhur/ GÖKTÜRK Neslihan, **Ceza Muhakemesi Hukuku II**, 4. Bası, Ankara 2015.

ÖZBEK Veli Özer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Birinci Baskı, Ankara 2006.

ÖZBEK Veli Özer/KANBUR M. Nihat/DOĞAN Koray/BACAKSIZ Pınar/TEPE İlker, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6. Baskı, Ankara 2014.

ÖZTÜRK Bahri/ ERDEM Mustafa Ruhan, **Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 11. Baskı, Ankara 2007.

TOROSLU Nevzat/FEYZİOĞLU Metin, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 5. Baskı, Ankara 2006.

ÜNSAL Cengiz, **Ceza Muhakemesinde İstinafın Gelişimi ve Denetim Muhakemesinin Yapılması**, Ankara 2013 (Yayınlanmamış Doktora Tezi)

ÜNVER Yener/HAKERİ Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Ankara 2014.